

PIŠE PRIHODNOST.

Glasilo Mestne občine Novo mesto,
številka 3, letnik 2016

NOVO
MESTO

30. SEPTEMBER

Glavni trg, Novo mesto
ob 10.30

VSE SE VRAČA

30. SEPTEMBER
Glavni trg, Novo mesto
ob 10.30

VSE SE VRAČA

KAZALO

o naslovnici
Vse se vrača

o oblikovalki
naslovnice

Jera Jakše,

Jera Jakše – Novomeščanka, oblikovalka, ilustratorka, snovalka idej. Za sabo ima pisan portfolio uspešnih projektov sodobnega oblikovanja, od oblikovanja monografij do publikacij, od celostnih vizualizacij pa vse do iskrivih otroških ilustracij.

3	Uvodnik	25	Novomeški poletni večeri
4	Kolumna	26	Noč nakupov
5	Razpis za štipendije	27	Novomeški jamarji
6	Kronika občinskega sveta	28	Festival vin
7	Koliko občane stane ...	29	Urbane galerije
8	Novomeški kolaž	30	Mladi v Novem mestu
10	Prispevki svetniških skupin	31	Javni zavodi
12	Intervju: Albin Kregar	32	Vizije razvoja
14	CeROD brez smradu	33	Napovednik dogodkov
15	Bomo vodo še prekuhali?	34	Nagradna križanka
18	Evropski teden mobilnosti	35	Anketa
20	Trajna mobilnost		
21	Pohodništvo v Novem mestu		

> Damijan Šinigoj

NI DOVOLJ, DA LE NE VIDIMO!

Umrli sem od smeha, ko sem si ogledal filmček o tem, kakšen naj bi bil stereotipen pravi možki. Filmček se začne s čustvenim izbruhom pravkar iz službe došle utrujene ženske, ko jo pravi stereotipni možak, sedeč na kavču pred televizorjem, z nogami na mizici, vpraša, kaj bo za kosilo. Ženska, stoječ med vrati, z nakupovalnimi vrečkami s hrano v rokah, se seveda krepko razjezi in mu zabrusi, da bi enkrat za spremembo lahko on skuhal, saj je garala v službi, šla po nakupih in še nešteto drugih, vsakodnevnih opravkov je imela, ko bo skuhal kosilo, jo čaka pa še pospravljanje, pranje perila, likanje ... Pravi stereotipni možak jo je očitno tokrat prvič zares slišal, saj se verjetno prej nikoli ni tako razburjala, verjetno je šlo tokrat za kapljico čez rob in se mu je malce zasmilila. Zato se je po krajšem premisleku odločil, da jo bo potolažil, ji pomagal, ji izdal veliko skrivnost. Jo je objel, potrepljal in pobožal, potem pa v kopalnico odpeljal. Ter ji pokazal kotichek na tleh. Čudežen kotichek. Da če tja vržeš umazano perilo, se čez noč opere in zlika, na koncu pa še zloži v omaro! A da to še ni vse. Jo je ljubeče prijel za roko in jo odpeljal še v dnevno sobo ter ji pokazal še čudežno mizico. Iz katere tudi čudežno izginejo smeti, umazana posoda, pokonzumirani časopisi ...

Sem posnetek seveda pokazal tudi svoji ženi, ki pa se ji ni zdel tako smešen kakor meni. Da menda pri nas doma ni nič drugače. Seveda sem odločno protestiral, da to pa že ne bo držalo, pa me je samo spomnila, v kakšno je stopila, ko se je vrnila z morskega dopusta. Sem malce pomislil in ji potem dal prav, saj v pralnico zaradi kupa umazanega perila skorajda nismo mogli vrat odpreti, na kosilo smo pa zadnje dneve, preden se je vrnila, ven hodili. Ker nismo imeli več čiste posode. Pa imamo pomivalni stroj. V svojo obrambo naj omenim le, da je šel z ženo na morje le najmlajši sin, starejša dva sta pa ostala z mano doma. In torej nisem svinjal samo jaz ...

Ja, najlaže se je drugim smejeti in na druge s prstom kazati.

Ko smo se odločili, da bo za to številko vodilni motiv varstvo narave in trajnostni razvoj, smo nazaj dobili marsikatero nerganje, da če v naši občini nimamo o ničemer drugem pisati kot o tem oziroma se samo za to brigamo, druge, bolj pomembne zadeve pa gredo nerešene mimo! Res je, opis nalog in dolžnosti, za katere skrbi občina, je dolg in raznovrsten, ampak tudi urejenost mesta ni tako sama po sebi umevna! Kar pogledajte si prispevek o tem, koliko občane stane urejanje zele-

Foto: Tomaž Grdin

nic in okolja. Seveda pa zelo veliko lahko naredimo sami, pravzaprav največ lahko naredimo predvsem sami! Pred kratkim se je iz Indije vrnil prijatelj, in ko smo potem pri njem gledali njegove posnetke, me je bolj kot lepota dežela presunilo, kako je vse skupaj umazano. Sem potem na Tubi seveda takoj poiskal posnetke o njihovi komunalni službi in moram priznati, da sem jih gledal kot najhujšo grozljivko. Neko nemško podjetje jim je recimo podarilo specialno vozilo, prirejeno za čiščenje cest, a kaj, ko je bila cesta tako nastлана z različnimi odpadki, da bi potrebovali nekaj dolgih let in kdo ve, koliko takšnih vozil, da bi zadevo vsaj malce spravili v red! Najbolj me je pa šokiralo, da je ob cesti, ki so jo čistili s podarjenim vozilom, stalo nešteto firbcev, ki so potem, ko je bila cesta očiščena, mirno spet odmetavali stvari na tla! Sem sam pri sebi filozofiral in moraliziral o različnih mentalitetah, a na koncu sem si moral priznati, da pa morda ni samo to. Sprehodite se kdaj po priljubljenih točkah, kjer se ob petkih zvečer zbira mladina ...

Poleti smo novomeški jamarji očistili dve kraški jami, iz katerih smo potegnili skoraj 30 m³ raznih odpadkov. Res je, da je šlo predvsem za stare odpadke še iz časov, ko je bilo normalno, da se jih zabriše v jamo, da se jih vsaj vidi ne, a vseeno. Ne govorimo o antični zgodovini! Moram poudariti pa tudi to, da smo bili jamarji enkrat za spremembo tudi plačani, čeprav smo potem večino denarja zapravili za zaščitno opremo in najem stroja s škripcem. A nekaj ga je vseeno ostalo, poleg seveda zadovoljstva z opravljenim koristnim delom!

Predvsem hočem povedati, da nam ni nič hudega. Lahko bi bilo boljše, to je res, a lahko bi bilo tudi krepko slabše! Rešitev je v trajnostnem razvoju. Stvari večkrat uporabiti. Piti vodo iz pipe. V Novem mestu jo pijemo že ves čas, zdaj jo bomo lahko tudi ob večjih deževjih. Pa pri Cerodu tudi ne bo več tako smrdelo. In sprehajali ter rekreirali se bomo tudi še lahko. Ne le zaradi občine, predvsem zaradi nas samih ...

Novo mesto

Glasilo Mestne občine Novo mesto

UREDNIK

Damijan Šinigoj

KOORDINACIJSKI ODBOR

Sara Drašković, Meta Retar, Tina Cigler, Peter Žunič Fabjančič

NASLOVNICA

Peter Žunič Fabjančič, fotografija
Jera Jakše, oblikovanje

JEZIKOVNI PREGLED

Nina Štampohar

PRELOM

Konvikt, d. o. o.

SPLETNI STRANI

www.novomesto.si, www.650nm.si

NAKLADA

13.200 izvodov

IZDAJATELJ

Mestna občina Novo mesto

ZA IZDAJATELJA

Gregor Macedoni, župan

SEPTEMBER 2016

ISSN C508-4547

NOVO MESTO SI ZASLUŽI KONEC PREKUHAVANJA VODE

Gregor Macedoni, župan

Projekt ultrafiltracije v obeh glavnih vodarnah in posodobitve celotnega glavnega vodovodnega omrežja se je pripravljal že od leta 2007. Država je dajala obljube o sofinanciranju, medtem pa se je končala finančna perspektiva Evropske unije 2007–2013. Začela se je nova, 2014–2020, z njo pa tudi nove obljube o skorajšnji zagotovitvi sredstev za dolensko vodooskrbo. Za zanesljivo in kakovostno oskrbo z vodo regije, ki po vseh kazalcih veliko več prispeva v državno blagajno, kot iz nje dobi.

Vendar tudi poleti 2015 še ni bilo na vidiku gotovega sofinanciranja. Zato se je bilo treba odločiti. In sem se. Kolegom županom iz občin partneric projekta Hidravlične izboljšave osrednje Dolenske sem predlagal, da podpišem pogodbo za izvedbo prve faze projekta, to je izgradnjo vodarn Stopiče in Jezero, kar pomeni tudi vgradnjo vse potrebne tehnologije za naj sodobnejšo filtracijo, da se odpravi težava motne vode in s tem naredi konec obvestilom o prekuhavanju vode iz vodovodnega omrežja. S to podporo smo z izvajalcem konec avgusta lanskega leta podpisali pogodbo, dela so se začela. Ko sem v teh dneh obiskal gradbišče, sem lahko z veseljem ugotovil, da vse poteka po načrtu in da je vse pripravljeno, da se nova tehnologija zažene sredi meseca septembra. Zdaj lahko upravičeno pričakujemo, da smo s tem dočakali tisto, kar nam pripada – kakovostno pitno vodo iz javnega vodovodnega omrežja.

Da je bila lanska odločitev pravilna in ne brez tveganj, pove podatek, da še v začetku tega septembra nimamo podpisane sofinancerske pogodbe, ki bo zagotovila prek 12 mio evrov evropskih kohezijskih in državnih sredstev, s katerimi ne bomo uredili zgolj filtriranja presežne motnosti v vodi, temveč z novimi in posodobljenimi cevovodi ter vodohrani in prečrpališči zagotovili zanesljivejšo oskrbo naših domov ter ne nazadnje našega uspešnega gospodarstva. Podpis pogodbe z Ministrstvom RS za okolje je predviden 26. septembra 2016.

Pogodba je pomembna tudi zato, da bo normalno izvedena druga faza projekta, ki je finančno najobsežnejša in smo jo začeli izvajati avgusta letos.

Poleg vodovodnega projekta, ki je naš največji okoljski projekt, smo vzporedno na ožjih področjih zagnali nove izgradnje tako vodovodnega kot kanalizacijskega omrežja. V skladu s prednostno listo, ki je bila oblikovana po transparentnih kriterijih. Zaključujemo z izbiro izvajalca za projekta v Šentjoštu in na Potovem Vrhu. V obeh primerih gre za izgradnjo ali posodobitev tako vodovodnega kot kanalizacijskega omrežja za kar pomembno število naših občanov.

Velik pomen imata v današnji skrbi za okolje tudi predelava in odlaganje odpadkov. Veriga se začne v naših domovih in vsak od nas lahko vpliva na obseg in način ravnanja z odpadki.

Začetek tega mandata je bil v veliki meri zaznamovan s pomembno odločitvijo, da se prekine predimenzioniran in predrag

Foto: Peter Žunič Fabjančič

projekt Cerod II. Vsak dan je bolj jasno, kako pomembna je bila tedanja odločitev, saj bi investicija v višini več kot 30 milijonov evrov brez evropskega sofinanciranja lahko finančno potopila občino, pa tudi če bi uspeli finančno preživeti, bi za več let morali ustaviti vse investicije, tudi na najbolj nujnih področjih, kot so vrtci, šole, ceste ... Pravilnost odločitve potrjuje tudi podatek, da lahko vse potrebne zahteve evropske in državne zakonodaje zagotovimo tudi z investicijo, ki je več kot štirikrat nižja, to je v višini 7 milijonov evrov. Pa se tudi ob tem znesku sprašujemo o gospodarnosti, saj se obseg odpadkov in zahtevana obdelava teh hitro spreminjata.

Potrpežljivega in vztrajnega iskanja rešitev za smrad iz odlagališča v Leskovcu pa ne moremo oporekati novemu vodstvu družbe Cerod. Široko zastavljene dejavnosti in končna odločitev za zelo racionalen način sanacije v spomladanskih mesecih dajejo pomembne rezultate. Po nekaj mesecih se je prisotnost kritičnih snovi v odpadnih vodah na odlagališču v večdesetkratnikih znižala in prisotnost smradu v okolici odlagališča je izrazito manjša oz. je bila zgolj v obsegu, ki ga lahko pričakujemo v vsaki bližini odpadkov, pa naj bo to ob košu za odpadke ali zabojniku na ulici. Če se bo sanacija dokončno potrdila tudi v naslednjih mesecih, bo to pomembna in predvsem dobra novica za vse prebivalce v okolici odlagališča.

Okolje ni naše, vsakokratni prebivalci Zemlje ga imamo v začasni uporabi in prav je, da se tega zavedamo. Vsak na svoj način. Lokalna skupnost z zagotavljanjem ustrezne infrastrukture in sistemov, občani pri svojem odnosu do uporabe vode, načinu ravna-

nja z odpadki ter na vsakem koraku, ko smo lahko spodbujevalci čistega skupnega okolja ali pa dodatno bremenimo naše skupno okolje z odvzetenim odpadkom ali cigaretnim ogorkom.

Da je naše okolje v zadnjih letih deležno ustrezne skrbi, dokazuje tudi vse boljša kakovost reke Krke. Ta je že nekaj časa v kakovostnem merilu kopalnih vod, zato vidimo vse več posameznikov, ki si osvežilno kopel v naši reki tudi privoščijo. Ne glede na čofotanje pa je bila reka Krka vnovič osrednja rdeča nit naših

poznopoletnih prireditev (Noč na Krki, Skoki v Krko), ki ste jih v velikem številu obiskali. Enako kot številne prireditve pred tem, ki so potekale po vsej občini. Vse to potrjuje, da smo pravilno zastavili bogato programsko ponudbo za vse generacije. Tudi jeseni bomo nadaljevali v tej smeri, lepo vabljeni, da pridete.

Na koncu pa še želja, da se bomo od konca tega meseca naprej lahko vedno odžejali z našo kakovostno pitno vodo iz pipe, plastenke z vodo pa počasi nehali kupovati ...

> Meta Retar, Mestna občina Novo mesto

RAZPISUJEMO ŠTIPENDIJE IN ENKRATNE DENARNE POMOČI

Na spletni strani www.novomesto.si smo v rubriki Javna obvestila objavili razpis za podelitev izrednih štipendij in enkratnih denarnih pomoči. S tem naproti prihajamo perspektivnim mladim, ki bodo imeli z novim sistemom štipendiranja priložnost, da razvijajo svoje posebne talente. Vloge je možno oddati do 7. oktobra 2016.

V nasprotju z državnimi ali kadrovskimi štipendijami pri izbiri štipendistov ne bo v ospredju učni uspeh, temveč bodo imeli prednost izjemni dosežki, ki spodbujajo razvoj ali promocijo občine na različnih področjih, kot so kultura, umetnost, šport in znanost. Za izjemne dosežke na posameznem področju štejejo najvišja mesta na državnem tekmovanju, udeležba ali najvišja mesta na mednarodnem tekmovanju, priznanja za najboljše raziskovalne naloge, nagrajeno znanstvenoraziskovalno, razvojno ali umetniško delo, objave znanstvenoraziskovalne naloge v strokovni reviji ali zborniku ter drugi izjemni dosežki.

Za štipendijo lahko kandidirajo študenti in dijaki

Možnost za pridobitev štipendije imajo perspektivni študenti študijskih programov 1., 2. in 3. bolonjske stopnje ter perspektivni dijaki srednješolskega izobraževanja, ki:

- so državljani Republike Slovenije,
- imajo stalno prebivališče v Mestni občini Novo mesto,
- so v zadnjem zaključenem šolskem letu kot dijaki dosegli povprečno zaključno oceno najmanj 4,
- so v zadnjem zaključenem študijskem letu kot študentje dosegli povprečno oceno vseh opravljenih izpitov najmanj 8,
- so dosegli izjemne dosežke,
- niso zaposleni ali vpisani v evidenco brezposelnih oseb na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje,
- nimajo statusa samozaposlene osebe, ki opravlja registrirano dejavnost, niso lastniki oziroma solastniki gospodarske družbe.

Izjemoma se lahko štipendija podeli tudi kandidatu, ki ne izpolnjuje pogoja glede ocen, če na posameznem področju dosega izjemne dosežke, primerljive v evropskem in svetovnem prostoru, ter so ti nad dosežki tistih kandidatov, ki pogoje glede ocen izpolnjujejo.

Enkratne denarne pomoči za študente, ki se izobražujejo v tujini

Enkratne denarne pomoči so namenjene perspektivnim študentom študijskih programov 1., 2. in 3. bolonjske stopnje, ki se izobražujejo v tujini in:

- so državljani Republike Slovenije,
- imajo stalno prebivališče v Mestni občini Novo mesto,
- so v zadnjem zaključenem študijskem letu kot študentje dosegli povprečno oceno vseh opravljenih izpitov najmanj 8,
- so dosegli izjemne dosežke,
- niso zaposleni ali vpisani v evidenco brezposelnih oseb na Zavodu RS za zaposlovanje,
- nimajo statusa samozaposlene osebe, ki opravlja registrirano dejavnost, niso lastniki oziroma solastniki gospodarske družbe.

Izjemoma se lahko enkratna denarna pomoč podeli tudi kandidatu, ki ne izpolnjuje pogoja glede ocen, če na posameznem področju dosega izjemne dosežke, primerljive v evropskem in svetovnem prostoru, ter so ti nad dosežki tistih kandidatov, ki te pogoje izpolnjujejo.

KRONIKA OBČINSKEGA SVETA

JULIJ 2016

Mnenja in soglasja k imenovanju direktorjev in ravnateljev

Občinski svet je na julijski seji podal pozitivno mnenje o kandidatih **Zvonki Potočar in Gregorju Sepaherju za direktorja Razvojnega izobraževalnega centra Novo mesto.**

Imenovanje v svete javnih zavodov

Za predstavnike ustanovitelja so bili za štiriletno mandatno dobo v Svet **Osnovne šole Center** imenovani **Aleš Berger, Gregor Klemenčič in Bojan Košmerl**, v Svet **Osnovne šole Stopiče** pa **Franc Bačar, Martin Kobe in Damjan Šeruga.** Za predstavnika lokalne skupnosti v Svet **Gimnazije Novo mesto** je bil za štiriletno mandatno dobo imenovan **Matjaž Štih.** Hkrati je Občinski svet **razrešil Boštjana Judeža kot predstavnika ustanovitelja v Svetu zavoda Vrtec Ciciban Novo mesto,** ker pri postopku imenovanja ravnatelja Svet zavoda ni upošteval mnenja Mestne občine Novo mesto in sklepa Občinskega sveta, da do odločitve o morebitni združitvi Vrtca Ciciban in Vrtca Pedenjped ne izbere ravnatelja, temveč določi vršilca dolžnosti. Mojca Novak, tudi predstavnica ustanovitelja v Svetu zavoda, je podala pisno odstopno izjavo.

Potrjena združitev Agencije za šport in KCJT

Občinski svet je potrdil združitev Javnega zavoda Agencija za šport Novo mesto in Javnega zavoda Kulturni center Janeza Trdine ter oblikovanje Javnega zavoda za šport, kulturo, turizem in mladino Novo mesto. Oblikovanje novega zavoda bo omogočilo konkretnije premike Mestne občine Novo mesto na področjih športa, kulture, mladine in turizma. Organizacijska oblika novega zavoda bo tem področjem omogočila največjo možno podporo, občanom pa kakovostnejšo in obsežnejšo vsebino. Vsebine se ne prepletajo ali združujejo, temveč ostajajo samostojne in neodvisne. Zaposleni ohranjajo za neodvisne. Zaposleni ohranjajo za neodvisne, prav tako ne bodo potrebne poklicne prekvalifikacije. Združuje se poslovanje, računovodstvo, prodaja in trženje ter upravljanje in vzdrževa-

nje objektov. Začetni prihranki oblikovanja enotnega zavoda prinašajo 100 000 EUR prihranka na letni ravni.

Poročilo nadzornega odbora o poslovanju Anton Podbevšek Teatra

Svetniki in svetnice so se seznanili z **gradivi Nadzornega odbora Mestne občine Novo mesto,** in sicer z dopolnitvami letnega programa nadzora za leto 2016, končnim poročilom o opravljenem nadzoru nad izplačilom plač in drugih prejemkov v Anton Podbevšek Teatru Novo mesto za leto 2014, poslovnikom o delu odbora in mnenjem odbora v zvezi z oddajo in-house oz. notranjih naročil Komunalni Novo mesto. Za pridobitev mnenja je pobudo podala Mestna občina Novo mesto, da bi preverila, ali je dozdejšnji način naročanja skladen z novim Zakonom javnega naročanja. Nadzorni odbor je v zvezi s tem podal pozitivno mnenje.

Sprejeta strategija razvoja turizma do leta 2020

V drugi obravnavi je bila sprejeta **Strategija razvoja turizma v Mestni občini Novo mesto do leta 2020.** Projekti in smernice razvoja, ki jih strategija opredeljuje, pokrivajo vsebinske sklope, ki se razlikujejo po lokaciji, obsegu investicije, tematiki, ciljnih skupinah in tipu ponudnika. Razdeljene so v štiri ključne sklope: **Športno-turistična os Krka živi, Arheološko-industrijska os Iz preteklosti v prihodnost, Gorjanci – zelENOgorje, Kulinarika, cviček in zidaniški turizem.**

V drugi obravnavi je bil sprejet tudi **Odlok za podelitev koncesije za izvajanje turističnih dejavnosti in storitev na območju Mestne občine Novo mesto.** Občina bo za izvajanje dejavnosti Turistično informacijskega centra tako iskala **zasebnega partnerja, ki deluje na področju turizma** in bo prinesel nova znanja, ideje in izkušnje ter dvignil delovanje na višjo in učinkovitejšo raven.

Drugi sklepi

Občinski svet Mestne občine Novo mesto je potrdil **spremembe in dopolnitve Odloka o ustanovitvi javne-**

Foto: Peter Žunič Fabjančič

ga vzgojno-izobraževalnega zavoda Osnovna šola Brusnice. S tem so potrdili, da se predšolska vzgoja zaradi povečanega vpisa otrok v Vrtec Brusnice delno izvaja tudi v najetih dodatnih primernih prostorih izven šole.

Občinski svet je sprejel tudi **Oceno izvajanja občinskega programa varnosti Mestne občine Novo mesto za leto 2015.** Glede na statistične podatke policija in mestno redarstvo ocenjuje, da je celotno stanje varnosti v letu 2015 v primerjavi z letom 2014 dobro. Svetniki in svetnice so sklep dopolnili s točko, s katero Občinski svet pristojne institucije in ministrstva poziva, da s posebno pozornostjo obravnavajo nasilje v družini in sprejmejo ustrezne ukrepe.

Občinski svet je v nadaljevanju podprl pobudo za spremembo 70. člena ustave Republike Slovenije, ki določa, da ima vsakdo pravico do pitne vode in da se vodni viri, ki služijo oskrbi prebivalstva s pitno vodo za oskrbo gospodinjstev, izkoriščajo v obliki neprofitne javne službe.

Pobude in vprašanja

Svetniki so podali tudi nekaj pobud in vprašanj. Med drugim so predlagali, da Komunala Novo mesto za posameznega uporabnika oziroma gospodinjstvo združi vse mesečne račune, umaknitev oglasnih panojev na območju nekdanje občine na naslovu Novi trg 6, ureditev posebnih bazenov za preprečevanje poplav v ogroženih krajevnih skupnostih in ureditev dodatnih parkirnih prostorov za invalide na spodnjem delu Glavnega trga.

KOLIKO OBČANE STANE?

Urejanje javnih površin v Mestni občini Novo mesto

Urejanje okolja in skrb za površine, kar oboje prispeva k lepši podobi našega domačega kraja, sta odgovornosti vsakega lastnika posebej. Vsi uživamo v pogledih na urejene vrtove, vzdrževane dovoze in poti ter v hoji po urejenih površinah. Eden večjih lastnikov t. i. javnih površin je mestna občina, ki na letni ravni za prek 1.000.000 m² javnih in zelenih površin okvirno nameni 730.000,00 EUR.

Foto: Peter Žunič Fabjančič

Foto: Peter Žunič Fabjančič

Na Mestni občini Novo mesto skrbimo za vse javne površine, s katerimi upravljajo zaposleni na Uradu za gospodarske javne službe, ki deluje v stavbi Občinske uprave na Seidlovi cesti 1. Na področju urejanja javnih površin (mednje ne štejemo cestišč) gre za 300 000 m² zelenih površin, 17 000 m² pešpoti ter 740 000 m² ostalih javnih površin, kot so pločniki, parkirišča in trgi.

Mestna občina Novo mesto je za zagotavljanje minimalnih standardov čistoče in urejenosti na omenjenih površinah podelila dve koncesiji, in sicer za zelene površine in pešpoti je koncesionar podjetje Trata, d. o. o., za ostale javne površine pa javno podjetje Komunala, d. o. o. Oba koncesionarja na podlagi letnega načrta obsega del in s stalno prisotnostjo na terenu zagotavljata urejenost naše občine.

Foto: Peter Žunič Fabjančič

Urejanje zelenih površin in pešpoti

Trata, d. o. o.

Košnja
Pobiranje smeti
Zimska služba (pločniki, poti, parkirišča, trgi)
Obrezovanje živih meja in grmovnic
Zasaitve enoletnic in njihovo vzdrževanje
Odstranjevanje listja in vejevja
Sanacija poškodovanih zasaditev in drevja

Urejanje ostalih javnih površin

Komunala, d. o. o.

Ročno čiščenje po dogovorjenem urniku
Strojno čiščenje po dogovorjenem urniku
Zimska služba (pluženje pločnikov in ročno odmetavanje)
Čiščenje spomenikov
Čiščenje Kettejevega vodnjaka

Foto: Foto Asja

Prvi Praznik situl je na Kapiteljske njive pripeljal številne radovedneže.

Foto: Foto Asja

Glavni trg je s svojim spremstvom obiskal tudi halšatski knežji par.

Rotovž v ritmu rokarskih rifov.

V Pogancih smo se poklonili tistim, ki so najbolj zaslužni za slovensko samostojnost.

A danes kaj prijemljejo?

Tradicionalno druženje s krvodajalci.

V spomin na požrtvovalnega someščana Franca Uršiča.

Radi imamo svoje mesto.

Velodrom si zasluži lepšo prihodnost.

Uspehi mladih športnikov nas navdušujejo. Tudi odbojkarški.

Situl za nasmejano britansko veleposlanico Sophie Honey.

Dolga leta degradiran prostor na Novem trgu 6 je dobil uporabnejšo vlogo.

Glavna tema obiska ministra Gašperšiča je bila tretja razvojna os.

Tudi ekološki svet stoji na mladih.

Občinske barve so bile tudi na veslaški preizkušnji delavskih športnih iger.

Zadnja seja občinskega sveta pred poletnim oddihom je bila julija.

Kmalu bo preozek cestni odsek samo še spomin.

Osvežanje in preventiva za zdrav jutri.

Živahne stojnice Novomeške tržnice so pritegnile tudi direktorico občinske uprave.

Dobro voljo smo po mestnem jedru sejali tudi s Kekcem.

Petkovi dopoldnevi so kot nalašč za obisk Novomeške tržnice.

Ob koncu šolskega leta je seveda tudi čas za priznanja najboljšim šolarjem.

Novomeška prihodnost je svetla.

Živa knjižnica - ko knjige oživijo.

Ljubitelji umetnosti so v Galeriji Simutaker vedno dobrodošli.

PRISPEVKI SVETNIŠKIH SKUPIN

Foto: Peter Žunič Fabjanič

Odrasli smo le otroci, ki smo zrasli, zaradi privzgojenih norm pa živimo bolj »v škatli«.

Na julijski seji je občinski svet potrdil Strategijo razvoja turizma Novega mesta do leta 2020. Celoten proces nastajanja, ki je na začetku morda zvenel kot provokacija obstoječemu, je v zorenju aktiviral številne deležnike, ki so ob sintezi starih in novih idej ter ustvarjanju novih turističnih storitev večkrat stopili »iz škatle«. Pri dobrih strategijah je proces nastajanja pomembnejši od dokumenta. Zelo spodbudno je videti, kako določeni projekti že dobivajo prve obrise, še preden smo svetniki soglasno potrdili dokument. Arheološko-industrijska os od Kapiteljske njive do Grma, športna os Krka živi od Luknje do Otočca ter Gorjanci zaokrožajo 105 projektov, ki Novo mesto zagotovo v prihodnosti vidno izpostavijo na turističnem zemljevidu širše regije.

Tudi med svetniki je bilo čutiti veliko podporo. S konstruktivno kritiko na odborih so svetniki in drugi člani še dodatno pripomogli h kakovosti dokumenta. Dokumenta namreč MO Novo mesto ni naročila pri agenciji, ki »copy-pasta« strategije. Dokument je »domač« proizvod s številnimi soavtorji, ki so prispevali svoje ideje, svoj čas in energijo, in občine ni stal niti evra. Mnogo projektov v strategiji so določeni deležniki že močno ponotranjili, kar je ključen korak na poti k doseganju

ciljev.

V Listi Gregorja Macedonija na turizem gledamo kot na ustvarjanje prijetnega, a hkrati izzivov polnega okolja predvsem za nas, občane, hkrati pa želimo s tem zbuditi pozornost turistov, ki bodo pomagali oživeti naše mesto. Zato smo tej strategiji namenili res veliko časa.

Ko sem ob debati o potencialih turizma videl določene svetnike, kako otroško so se vživeli v vsebino, se kar nisem mogel načuditi v eni od naslednjih tem, kako neprodušno so se nekateri spet zaprli v svojo »škatlo«.

Boštjan Grobler, Lista Gregorja Macedonija

■ Lista Ivana Kralja si je kot eno od točk volilnega programa zadala nalogo trajnejšo ureditev predelave odpadkov na odlagališču v Leskovcu. Na to so nas krajanji pogosto opozarjali pa tudi neprijetne vonjave so botrovale k hitrejšemu ukrepanju. Danes lahko z zadovoljstvom ugotavljamo, da takega smradu ni več. To pa ne pomeni, da je problem v celoti rešen. Vidni člani liste se še naprej trudijo, dajejo pobude in predloge, da bi občina ta problem trajnostno rešila. Četudi z racionalnejšim projektom manjšega obrata predelave odpadkov. Upamo lahko, da se bo to kmalu tudi zgodilo. V preteklosti je bilo nepotrebno porabljenega (beri: zapravljenega) denarja in časa preveč.

Vendar skrb za okolje ni samo na komu-

nalni službi, ki pretežno skrbi za odvoz ter deponiranje vseh vrst odpadkov. Največ lahko naredi vsak posameznik sam. Ni dovolj, da smo se navadili deponirati odpadke v ustrezne zabojnike. Že otroci se v vrtcu učijo, zakaj in kako varovati naše okolje, in jim to vcepljamo v zavest. Kje pa je ekološka zavest nas, odraslih, ko smo na poti peš ali z vozilom? Kam odvržemo plastenke, pivsko embalažo? Kar za cesto, kar je najlaže. Pa se to dokazano dogaja, tudi v krajevni skupnosti, kjer je uradno odlagališče odpadkov, in še marsikje drugje. Naslednjič bomo s fotografijami pokazali črne točke takega ravnanja. Morda se bomo pa s takimi akcijami bolj ekološko osveščali.

Lista Ivana Kralja

■ Skrb za okolje je v zadnjem obdobju velikokrat obravnavana tematika na različnih ravneh, pod pretvezo te skrbi pa pozabljamo na človeka, ki je tudi del okolja. Ljudje smo tisti, ki uporabljamo okolje, politika in stroka pa nas večče vodita skozi vse to. Ali sploh znamo še razmišljati s svojo glavo, znamo logično in kritično pogledati okoli sebe, znamo biti samokritični? Vsak dan si politika in stroka izmišljata nove standarde in nova pravila, s katerimi nas silita v odvisnost od kapitala. A je voda iz naših zajetij, ki ima rahlo povečano motnost ob večjem deževju, res neprijetna, je kdo zbolel, ki jo je pil? Verjetno ne,

ampak kaj je to važno, ko nam normativi kažejo, da ni dobra. Veliko sem na kolesu in imam možnost opazovati obcestne bankine. Vsake toliko izvajalci kosijo travo ob cesti. Čemu? Da se pokaže vsa nesnaga odvrženih stvari skozi okna mimo vozečih vozil? Res ne razumem, zakaj se ob košnji hkrati ne pospravi še ta nesnaga, ki jo, največkrat, naredijo turisti. Turistom bi morali dati jasno vedeti, da nismo javno smetišče. Pri nas znamo kaznovati na primer voznika, ki je hipotetični povzročitelj neke namišljene nesreče, ki se bo morda kdaj zgodila, če se pelje malo prehitro, ne znamo pa kaznovati nekoga, ki je nesprijemljivo in zavrženo dejanje že storil, ko je skozi okno vozila v naše okolje odvrzel kup nesnage. Ko se pogovarjamo o okolju in ljudeh, moram omeniti tudi v zadnjem času čedalje bolj izrazito nesorazmerje med pravicami posameznika nasproti prikrajsanosti večine, pri kateri uspešno sodeluje tudi »stroka«. Tako imenovane »ležeče policaje« postavljam na pamet, tam kjer manjša skupina uspe to zlobirati v svojo korist, ne ozirajoč se na ostale uporabnike cestišč. Imamo ležeče policaje pred vrtcem Kekec na Smrečnikovi, nekaj metrov naprej pred OŠ Grm pa ne; vemo, da otroci sami iz vrtca ne morejo, osnovnošolci pa precej krožijo v okolici šole, torej za kakšno varnost otrok gre tukaj? Imamo nekaj semaforjev, ki so si jih v preteklosti postavili kot spomenike neumnosti (semafor na Slatniku ima samo eno barvo – zeleno, semafor pri Vili Elzi na Kandijski cesti pa senzor hitrosti, ki ustavi voznika, ki se pelje po predpisih, »divjaka« pa spusti skozi), ali pa so nefunkcionalni, kot na primer semafor na križišču šmihelskega mostu in Ljubenske ceste, ki ne dovoljuje zavijanja v levo proti Dolenjskim Toplicam. Oboje pa precej kazi izgled našega mesta ali pa celo ogroža varnost! Imamo omejitve hitrosti po celi občini, ki so nerealne, izhajajo iz nekega drugega časovnega obdobja, očitno »stroka« ne vidi potrebe po spremembah, tako kot jo vidimo uporabniki.

V naši svetniški skupini že od nastopa mandata opozarjamo na te vrste anomalij v našem okolju, ki so precej moteče za večino prebivalcev občine. Uporabniki okolja smo enako pomembni kot okolje samo. Prav je, da imamo pravila, vendar morajo biti ta pravila primerna današnjemu času in nam, današnjim uporabnikom.

Dušan Kaplan, Slovenija za vedno

V GAS – Gospodarsko aktivni stranki smo tudi na 16. seji Občinskega sveta MO Novo

mesto dejavno sodelovali. Pripravili smo predlog spremembe Odloka o nadomestilu za uporabo stavbnega zemljišča v MO Novo mesto in predlog za uskladitev tega z navodili Finančne uprave RS. V primeru obstoječe Uredbe MO Novo mesto se plačuje nadomestilo za uporabo stavbnega zemljišča tudi od površin stavb, neprimernih za uporabo, od nedokončanih prostorov kot tudi od nekaterih tehničnih prostorov, kar je v nasprotju z navodili FURS. To občane MO Novo mesto postavlja v neenakopraven položaj z ostalimi državljani Republike Slovenije. V GAS – Gospodarsko aktivni stranki smo dali pobudo, da se Odlok uskladi v skladu z navodili FURS, in upamo, da bo sprememba odloka uvrščena na eno od naslednjih sej Občinskega sveta. Ob sprejemanju *Predloga Odloka o ustanovitvi Javnega zavoda za šport, kulturo, turizem in mladino Novo mesto v drugi obravnavi* smo v GAS predlagali 4 amandmaje, ki jih je župan sprejel za svoje, in te je potem potrdil tudi Občinski svet. Podali smo tudi pobudo Komunalni Novo mesto, da za posameznega uporabnika oziroma gospodinjstvo združi račune za vse opravljene storitve. Glede na posebnosti Mestne občine Novo mesto ima velika večina občanov vsaj dva priključka vodovoda (npr. hiša in zidanica), posledično temu pa od Komunale Novo mesto dobijo dva računa za opravljene storitve. Z združitvijo stroškov vseh storitev v en račun bi privarčevali tako pri Komunalni Novo mesto pri izdaji računov kot tudi občani, ko bi plačali samo eno provizijo za plačilo storitev.

V svetniški skupini GAS se že v naprej zahvaljujemo za vaše predloge, vprašanja, mnenja ali kritike, ki nam jih lahko posredujete na kobealozj@gmail.com ali alenska@ensi.si.

GAS za Vas!

Alojz Kobe, GAS – Gospodarsko aktivna stranka

Za marsikoga bo te dni najpomembnejša novica, da od jeseni 2016 prekuhanje pitne vode ne bo več potrebno. S septembrom se namreč zaključuje prenova dveh največjih vodarn novomeškega vodovoda, kjer bo nameščen nov sistem filtracije. Poskusno obratovanje tega sistema se začne oktobra, ko tudi pričakujemo močnejše padavine in bo sistem pod prvim večjim preizkusom. Prekuhanje, ki je bilo v minulih letih posledica motnosti pitne vode, bo od zdaj potrebno le izjemoma. V preteklosti smo Novomeščani vodo prekuhali v povprečju en dan na teden,

kar je zagotovo nesprijemljivo. Kako pomembna je skrb za pitno vodo, smo zelo konkretno občutili tudi na lastnih denarnicah, ko smo morali kupovati ustekleničeno vodo. Da bomo pili boljšo vodo, je bila ena od predvolilnih obljub, ki se je zdaj uresničila. Projekt prenove vodovodnega omrežja pa se avgusta nadaljuje v drugo fazo s prenovo dotrajanih cevovodov in vodohranov.

Marko Dvornik, NSI

Skrb za okolje je vrednota; vrednota, ki pravzaprav pomeni tudi skrb za prihodnost. Zato je zelo pomembno, da s svojim delovanjem vsi posamezniki dejavno sodelujemo pri varovanju okolja. Ena izmed najbolj prepoznavnih značilnosti naše države in tudi naše občine je ohranjena narava in naša dolžnost in odgovornost je, da jo s svojimi dejanji zavarujemo in s tem spoštujemo naravne vrednote.

Da bi se v prihodnjih letih povečala ozaveščenost in aktivnost občanov na področju trajnostnega ravnanja z okoljem, je naša mestna občina že v začetku leta 2016 začela z načrtovanjem kampanje na področju varstva okolja. Izobraževanje ljudi o tem, kaj vse zajema skrb za okolje, je zelo pomembno, hkrati pa se s tem informiranjem stremi k izboljšanju kakovosti bivanja in dela v lokalnem okolju, ki ga bodo lahko kot prijetno okolje naše občine poleg domačih prebivalcev zaznali tudi obiskovalci.

Mestni odbor Slovenske demokratske stranke je že v svojem volilnem programu jasno predstavil svoje cilje na področju varstva okolja, ki jim pri svojem delovanju svetniška skupina Slovenske demokratske stranke tudi sledi. Poudarek na tem področju se kaže predvsem v zavzemanju za kakovostno in zanesljivo oskrbo s pitno vodo (hidravlične izboljšave vodovodnega sistema), skrbi za varovanje okolja z odvajanjem in čiščenjem komunalnih odpadnih voda ter v sodelovanju pri projektu dokončne ureditve deponije Leskovec. Prepričani smo, da se skrb za kakovost življenja odraža tudi v našem ravnanju in odnosu do okolja ter da je naravno okolje dobrina, ki jo moramo varovati vsi skupaj, ob zavedanju, da naravni viri niso neomejeni ter da je narava ena in edina. Zato se moramo čim bolj truditi, da s svojim ravnanjem zmanjšamo za okolje obremenilne vplive in poskrbimo, da bo čim bolj neokrnjeno na voljo tudi generacijam, ki prihajajo za nami.

Eva Filej Rudman, Svetniška skupina SDS Novo mesto

NITI ODPADKOV, KI JIH SAMI PROIZVEDEMO, NE ZELIMO IMETI V SVOJI BLIŽINI

Albin Kregar, direktor Centra za ravnanje z odpadki

Poslanstvo CeROD-a je zagotavljati trajno, zanesljivo, kakovostno, cenovno ugodno in okoljevarstveno sprejemljivo oskrbo prebivalstva in gospodarstva z upravljanjem in odlaganjem ter obdelavo odpadkov. Projekt CeROD je začel nastajati konec devetdesetih let prejšnjega stoletja kot posledica pomanjkanja prostora za odlaganje odpadkov na obstoječem odlagališču nenevarnih odpadkov Leskovec. Vlada republike Slovenije je takrat izdala vrsto podzakonskih aktov s področja ravnanja z odpadki, glavni usmeritvi sprejetih predpisov pa sta zmanjšati količino odloženih odpadkov na odlagališča in vzpostavitev regijskih centrov za ravnanje z odpadki.

Foto: Peter Žunič Fabjančič

Albin Kregar

Ko sem se pripravljaj na intervju, sem različne informacije iskal tudi na spletni strani podjetja. In presenečen ugotovil, da CeROD pač ni navadno smetišče. Vsaj ne v klasičnem smislu, kakršnega sem imel – ne vem, zakaj – v mislih in kakršna poznamo iz starih filmov! To ni le luknja v zemlji, v katero iz vseh koncev in krajev vozimo odpadke, in ko jo napolnimo, poiščemo drugo luknjo.

Približno tako gospodarjenje z odpadki je veljalo še v devetdesetih letih prejšnjega stoletja. Vsaka od občin je poleg manjših, črnih odlagališč imela svoje vrtače in jame, v katere so odvažali odpadke. Brez tesnjenj, nadzora izcednih vod, s sežigi pri običajnih temperaturah in na odprtem. Tehnologija odlaganja tako po tipih odpadkov kot nadzora vseh potencialnih vplivov (zrak, voda ...) je na današnjih od-

lagališčih povsem nekaj drugega in predvsem pod nadzorom.

Ravnanje z odpadki je postalo že prava znanost, skrb za naravo pa je zdaj, ko smo jo že skorajda uničili, postala ena od svetovnih prednostnih nalog. A naša družba je hiperpotrošniška, proizvaja vedno več različnih odpadkov, s katerimi nekaj pač moramo narediti. Na odlagališče odlagamo le še tiste odpadke, ki jih ni mogoče predelati ali drugače izrabiti. kateri so to? In zakaj jih je bolje odložiti, kakor pa sežgati?

Se strinjam. V obilici novih materialov in kopici pakiranj raznovrstnih izdelkov se vsakdanji uporabnik morda ne znajde najbolje. Na ekoloških otokih so po navadi ločeni zabojniki za embalažo, papir,

steklo, biološke odpadke ter mešane komunalne odpadke. Opažamo, da še vedno veliko bioloških odpadkov in embalaže konča v mešanih komunalnih odpadkih. Biološko čisti odpadki bi lahko zaključili v proizvodnji kakovostnega komposta in večino čiste embalaže bi lahko spet uporabili. Neposredno pa v skladu z dovoljenjem lahko odlagamo določene nenevarne odpadke, azbest in inertne odpadke, ko niti predelava niti energetska izraba nista smotrna oz. možna.

Občani čedalje bolj vestno ločujemo odpadke, a že občasn pogled v zabojnik pove, da vsi pač ne vedno ali ne najbolj skrbno. Kaj se zgodi z odpadki, ko jih tovornjak pripelje na odlagališče? Jih enostavno zvrne v jamo in se jih zasipa?

Trend na področju ločevanja odpadkov na izvoru, torej pri prebivalcih, je v Sloveniji pozitiven in lahko rečem, da smo v zadnjih nekaj letih lepo napredovali. A hkrati lahko povem, da je prostora za izboljšave še kar nekaj. Vsekakor so ena izmed stvari biološki in kuhinjski odpadki, ki vse prevečkrat končajo v mešanih komunalnih odpadkih ali celo v zabojniku za embalažo. Zaradi organskega onesnaženja celotnega zabojnika za npr. embalažo je ta mnogo manj primerna za vnovično snovno uporabo, kot če bi jo ohranili čisto, in konča zgolj še za energetska izraba v tujini. Slovenija žal še ne premore sežigalnice, ki bi bila sposobna učinkovite izrabe odpadkov v energetskem smislu.

Na naše odlagališče pripeljejo komunalna podjetja mešane komunalne odpadke, ki se skozi proces mletja v nadaljevanju ločijo na lahko frakcijo (ki potuje v nadaljnjo

termično obdelavo in sežige) ter na preostanek, ki mora biti v skladu z veljavno uredbo še predhodno biološko stabiliziran v nadzorovanih prostorih, preden ga je dovoljeno odložiti na odlagališču.

Vsak Slovenec na leto v povprečju ustvari najmanj 1,5 kg okolju nevarnih odpadkov. Nekaj se jih zagotovo znajde tudi v zelenem zabojniku za odpadke. Kaj se zgodi z njimi?

Z letnimi zbiranji nevarnih odpadkov pooblaščenih prevzemalcev po vaseh, zbiranjem baterij in akumulatorjev na prodajnih mestih in šolah ter dvema odjemnima mestoma (Komunala NM in na Cerodu), ki sta odprta 6 dni v tednu, je nevarnih odpadkov na odlagališču vse manj. Se pa v mešanih komunalnih odpadkih še pojavijo npr. pnevmatike ali preostanki embalaže z barvili. V takem primeru je te največkrat treba ročno odstraniti iz pripeljanega kupa. Do leta 2010, ko obdelava mešanih komunalnih odpadkov ni bila zahtevana, pa je vsa vsebina zabojnika, ki smo ga prebivalci napolnili, končala v deponijskem telesu.

Jamarji, ki vsako leto očistimo vsaj eno ali dve onesaženi jami, ugotavljamo, da gre v bistvu za stare odpadke, tam nekje proti koncu prejšnjega stoletja. Seveda se je spremenila miselnost, ampak nekaj je k temu, da se smeti več ne odlaga v naravo, zagotovo pripomoglo tudi to, da imata tako Komunala kakor CeROD zbirno reciklažni center. Se strinjate? Vozijo občani večje odpadke sami k vam?

V obeh zbirno reciklažnih centrih smo opremljeni za sprejem celotnega nabora odpadkov fizičnih oseb v manjših količinah, vključno z nevarnimi odpadki (npr. ostanki fitofarmaceutskih sredstev), in to šest dni v tednu. Prav tako je Komunala Novo mesto omogočila odvoz kosovnih odpadkov od fizičnih oseb na podlagi poziva neposredno na domu. Storitve se je izkazala kot učinkovita in prijazna do uporabnika.

Z vidika varovanja narave imate na odlagališču kar nekaj zahtevnih težav. Kako preprečite, da izcedna voda ne priteče v podtalnico? In kaj se zgodi s plini, ki se tvorijo pri razkranjanju odpadkov?

Ob izgradnji novega odlagališča (2005) so bile upoštevane vse smernice in zakonodaja za varovanje okolja za tako zahtevne objekte, kot je odlagališče nenevarnih odpadkov. Dno odlagališčnega polja je utrjeno s 50 cm debelo plastjo ilovice, nanjo je položena in varjena membrana v dveh slojih (bentonitna in membrana HD-PE), s

plastjo geotekstila, ki preprečuje mehanske poškodbe. Na tako pripravljeno tesnjeno dno je nameščen drenažni material s položenimi drenažnimi cevmi za zajem izcedne vode iz telesa odlagališča, ki se zbira v posebnih bazenih in potuje na čiščenje v čistilno napravo. Voda se očisti po tehnologiji dvojne reverzne osmoze, s katero izpolnjujemo pogoje očiščene vode, ki je primerna za izpust v okolje.

Projekt soproizvodnje električne in toplotne energije z izrabo odlagališčnega plina je bil sestavni del projekta Cerod II, ki pa ni bil uresničen. Smo v pripravi samostojnega projekta, pri katerem bi v nadaljevanju izvedli ločeno investicijo in izgradnjo objekta za izrabo plina. Zdaj se plin, ki nastaja v odlagališču, sežiga na bakli (pri temperaturi več kot 1050 °C), kar zagotavlja varnost pri izpustih v ozračje. Projekt je v zaključni fazi in pred sklenitvijo dokončnega dogovora, čakamo le še korak države na področju sprejema podpor za pridobivanje električne energije iz obnovljivih virov. Žal smo tu v zadnjih dveh letih pričra zavlačevanju postopkov in neaktivnosti države pri spodbudah, ki so za tako zahtevne projekte nujno potrebni.

Koliko odpadkov je že odloženih pri vas in za koliko časa imate še prostor za nove? Se z leti količina odloženih odpadkov zmanjšuje ali povečuje?

V novem deponijskem telesu, ki je bil zgrajen za skupno prostornino 1,3 mio³ odpadkov, je zdaj odloženih nekaj več kot 600 000 m³ odpadkov. Preostala zmogljivost nam ob predvidenih količinah odlaganja zadostuje za naslednjih 40 let in smo na tem področju v primerjavi z ostalimi regijami v Sloveniji na varni strani. Količine odloženih odpadkov se od leta 2010 zmanjšujejo.

Vsakemu je seveda jasno, da odpadke nekam moramo dati, a si jih nihče ne želi pred lastnim pragom. Kako je s tem pri vas, koliko so od odlagališča oddaljene prve hiše in kako ljudje živijo v bližini odlagališča?

Se strinjam, da si niti odpadkov, ki jih sami proizvedemo, ne želimo imeti v svoji bližini. Torej kjer koli, samo ne v svoji bližini!

Dogovorjena in umeščena lokacija deponije je bila strateško načrtovana. Najbližje naselje Leskovec je od deponije oddaljeno več kot 300 m. Vpliv deponije je delno prisoten, a je v okviru dovoljenih vplivov, ki so bili predvideni in ocenjeni. Prav tako je sklenjen dogovor s prebivalci Leskovca, Brusnic in občino Šentjernej, na podlagi katerega podjetje Cerod, d. o. o., izplačuje nadomestila in rente ter financira izgra-

dnjo infrastrukture iz naslova razvrednotenja in prometne ogroženosti.

Za namene investicij izgradnje infrastrukture Brusnic, rente in nadomestila prebivalcem je podjetje Cerod v obdobju od 2006 do konca leta 2015 moralo plačati več kot 11 mio EUR. Skupaj z okoljsko takso, katere prejemniki so tudi ostale občine družbenice, pa je v omenjenem obdobju plačan znesek iz naslova odloženih odpadkov presegel 20 mio EUR.

Z izboljšavami na odlagališču v zadnjem letu in zmanjševanjem vpliva odlagališča na ljudi sta tudi komunikacija in sodelovanje na veliko višji ravni. In verjamem, da jo bomo v obdobju, ki je pred nami, še izboljšali in nadgradili.

Kaj se bo zgodilo z odlagališčem, ko bo polno?

Za odlagališče je bil že ob pripravi dokumentacije za izgradnjo izdelan zahtevan projekt zapiranja odlagališča. V skladu s takrat potrjenimi dokumenti je bil predviden rok obratovanja do leta 2033, ki se ob današnji dinamiki podaljšuje za več kot 20 let. Z namenskimi sredstvi, ki smo jih v podjetju v skladu z odločbo dolžni zagotavljati vsako leto, je predvideno zaprtje odlagališča v skladu s projektom, rekultivacija, delovanje čistilne naprave v nadaljevanju in zagotavljanje izvajanja zakonskih monitoringov izcednih voda v obdobju še 30 let po zaprtju odlagališča.

Malo bolj vizionarski pogled pa nam bo v prihodnje morda omogočil energetska izraba odloženih odpadkov iz trenutnega odlagališča – prihodnjega rudnika. Zdajšnja sestava odloženih odpadkov kaže primerljivo energetska vrednost v stopnji 250–300 l kurilnega olja na tono odloženih odpadkov. To pomeni, da bo zaloga ob zapolnitvi znašala skoraj pol milijona m³ energetska primerljivega kurilnega olja. Ob postavitvi sodobne sežigalne naprave v slovenskem prostoru se morda izkaže izkop kot najbolj gospodaren in smiseln.

NAŠLI REŠITEV ZA SMRAD IZ ODLAGALIŠČA V LESKOVCU

Zmanjšanje onesnaženosti izcedne vode in optimizacija delovanja membranske filtracije pri čiščenju izcednih vod na CeROD-u

Odlagališče Leskovec je umeščeno na to lokacijo že od leta 1982. Z ustanovitvijo podjetja CeROD, d. o. o., in izgradnjo regijskega centra za ravnanje z odpadki se je v letu 2007 zaprlo staro odlagališče in zgradilo novo, sodobno odlagališče z zmogljivostjo 1.355.000 ton odpadkov z namenom doseganja strogih okoljskih standardov, ob predvideni koristni izrabi odpadkov, ki jih ustvarimo občine v regiji.

Trenutno je na odlagalno polje odloženih 641 000 ton odpadkov, ki se jih obdelava na različne načine in odloži na lokaciji. Za ta namen na odlagališču v Leskovcu delujeta prva naprava za predelavo odpadnih blat v gradbeni material (po tehnologiji BACOM) in sodobna čistilna naprava, ki deluje na osnovi membranske filtracije. Tovrstna obdelava ima dva stranska proizvoda: prečiščeno tehnološko vodo ter t. i. retentat, ki je zaradi vsebnosti skoncentrirane soli iz procesa čiščenja izcednih vod ob vračanju tega koncentrata v odlagališče (z namenom pospešitve koristnih biokemijskih procesov v telesu odlagališča) privedla do neprijetnega vonja, ki so ga zaznavali okoliški prebivalci.

Novo vodstvo javnega podjetja CeROD, d. o. o., je svojo zavezo po zmanjšanju smradu iz odlagališča v Leskovcu vzelo skrajno resno. Po večmesečnem preučevanju, sodelovanju s podjetji in inštituti na področju čiščenja industrijskih in odpadnih vod ter ponudniki tehnologij za čiščenje izcednih vod smo se najprej odločili za zamenjavo žveplene kisline s klorovodikovo kislino. Odločitev se je pokazala kot uspešna, saj zdaj za delovanje čistilne naprave porabijo za polovico manj kemikalij, koncentracija vodikovega sulfida se je zmanjšala za 10-

krat in se še zmanjšuje, posledično pa ni več zaslediti smradu pri delovanju čistilne naprave.

V nadaljevanju je bila sprejeta odločitev, da se večinski del zaloge izcedne vode, ki se je v minulih letih nabirala v skledi odlagališča in ki je povzročala problematičen smrad, odpelje na zmogljivejšo čistilno napravo v Ljubljano. Kljub dodatnim stroškom obdelave in prevoza je bil ukrep v primerjavi z ostalimi tehnološkimi rešitvami časovno, ekonomsko in vsebinsko najučinkovitejši.

Na CeROD-u tehnološko napredni tudi v svetovnem merilu

Nadaljnje raziskave gredo v smeri zmanjšanja biološke in kemijske obremenitve izcedne vode, ki se jo prečiščuje na čistilni napravi, saj se bo na ta način še dodatno optimiziralo delovanje čistilne naprave. Za to smo z raziskavami in pilotnimi poskusi z uveljavljenimi znanstveniki s tega področja dokazali, da ob uporabi mešanice naravnih zeolitskih kamnin odstranimo dušikove spojine in težke kovine. Stranski proizvod, ki pri tem nastaja, obdelamo z uporabo tehnologije BACOM, pri tem pa pridobimo izredno odporne materiale, ki so po svojih mehanskih značilnostih najbliže granitnim kamninam.

Testiranja, ki smo jih opravili skupaj z Zavodom za gradbeništvo (ZAG) iz Ljubljane, so pokazala, da z mešanico filtrirnega zeolita po metodi BACOM pridobimo kompozit, ki po fizikalnih in kemijskih značilnostih ustreza statusu gradbenega materiala. S tem prav tako uresničujemo strategijo ravnanja z odpadki in delovanju po načelu krožnega gospodarstva, saj smo uspešno dokazali, da lahko iz mešanice dveh odpadkov nazaj pridobimo material, ki ga lahko vnovič uporabimo.

Za nadaljevanje sodelovanja in nadgradnjo raziskovalnega projekta se že zanimajo partnerji iz ZDA, Indije in s Kitajske. To je zagotovo uspeh, ki smo ga s poskusi in testiranjem dosegli pri konkretnem reševanju in optimiranju čiščenja izcednih vod na odlagališču v Leskovcu. Verjamemo, da se lahko v nadaljevanju na podoben način naša metoda uporabi pri številnih sorodnih ekoloških sanacijah ali izboljšanju delovanja procesov čiščenja onesnaženih vod ali emisij zraka v okolje tudi drugod po Sloveniji in svetu. Zaradi spodbudnih rezultatov raziskav se podjetje CeROD z zgoraj omenjenimi partnerji pripravlja na prijavo raziskovalnega projekta na evropske razpise Fast Traction oziroma Obzorje 2020.

Fotografiji prikazujeta koncentrat (levo) in izrabljen zeolit obdelan po tehnologiji BACOM (desno).

BOMO VODO ŠE PREKUHAVALI?

Vsem Novomeščanom je dobro znano, da je po vsakem nekoliko močnejšem deževju iz pipe tekla bolj ali manj obarvana voda, prek lokalnih radijskih postaj pa so prihajala obvestila, da je zaradi povišane motnosti na vodnih virih Jezero in Stopiče treba vodo prekuhavati. In ker je pitna voda brezbarvna tekočina, ki spada med živila, se pojavi dvom o njeni uporabnosti ter posledično tudi ceni. Na splošno velja prepričanje, da je komunala draga, da je voda v naravi zastoj ter da bi morali v takšnih primerih ceno vode znižati.

Zgodovina novomeškega vodovoda

Nezadovoljstvo uporabnikov ob takšnih primerih je razumljivo, a je treba na vse skupaj pogledati tudi z druge perspektive, torej z vidika upravljavca vodovoda oz. Komunale. Oskrba s pitno vodo spada med t. i. javne gospodarske službe, kar pomeni, da se dejavnost izvaja po ceni, ki pokriva stroške izvajanja službe, in ne ustvarja dobička. Tako cena vodarine, ki v občini Novo mesto znaša 0,47 €/m³, zagotavlja izvajanje službe oskrbe s pitno vodo. Zaradi tega Komunala ne more zniževati cene vode za obdobje povišane motnosti, saj so stroški povsem enaki, in to ne glede na njeno kakovost. Pravzaprav so stroški upravljanja vodovoda v času povišane motnosti še nekoliko višji, ker se pojavijo dodatna dela, kot so izpiranje vodovoda, čiščenje vodohranov, obveščanje javnosti in dodatne vodne analize. Motnost vode seveda ni od včeraj, z njo se Novomeščani srečujejo že od začetka obratovanja javnega vodovoda. Iz zgodovine vodovoda lahko razberemo, da so se o motnosti, njenem vzroku in vplivih na kakovost ukvarjali že v začetku prejšnjega stoletja in da so bili prvi projekti za čistilno napravo narejeni v letu 1941, ko je izbruhnila druga svetovna vojna.

Risba prvotnega litoželeznega vodnjaka na Glavnem trgu.

Prvi dokumentirani začetki o gradnji vodovoda v Novem mestu segajo že v leto 1892. Želja se je začela uresničevati leta 1897, ko je takratno novomeško županstvo na deželni zbor Kranjske v Ljubljani nasloвило prošnjo, ki se zaključuje tako: »Visoki deželni zbor naj sklene: vodovod za Novo mesto in za vasi Bršljin, Kandija, Šmihel, Žabja vas, Gotna vas, Idinščina spozna se za podjetje, katero se izvrši iz deželnih pripomočkov s pogojem, da prispevajo k stroškom v proračunjenem znesku 120.000 goldinarjev, državni melioracijski zaklad z najmanj štiridesetimi odstotki, udeleženci pa z dvajsetimi odstotki ter sklene dotični zakon.« 2. marca 1897 je državni zbor Kranjske prošnjo obravnaval in sprejel: »Deželni zbor priznava nujno potrebo vodovoda za Novo mesto–Šmihel–

Stopiče ter izreka, da bo dežela to podjetje podpirala s 30%, vse pa s pogojem, da prispeva država v smislu zakona z dne 30. junija 1884, št. 116. drž. zak. 40% vseh stroškov.« Načrt je predvideval zajetje studenca Obrh v Stopičah, od koder bi potem črpali vodo v rezervoar na Božjem grobu, današnjem Grmu, in zbiralnik na Vertju, današnjem Marofu. Na vodnem viru je bila načrtovana batna črpalka z zmogljivostjo 49 m³ vode na uro.

Mestni vodnjak v letu 1885 (Dolenjske novice so leta 1886 zapisale, da je Krka tako močno onesnažena, da bi jo morali za pitje prepovedati).

Aprila leta 1900 se je začela gradnja vodovoda Stopiče–Novo mesto. Vodovod je bil načrtovan za 3120 ljudi, na človeka pa se je takrat računalo 100 l vode na dan. V tem številu so bili zajeti poleg Novega mesta še prebivalci vasi Črmošnjice, Gotna vas, Jedinščica, Šmihel in Bršljin, z upoštevanjem 20-odstotne rezerve za prirast prebivalstva. Predračunska vrednost investicije je znašala takratnih 320 000 kron. Gradnjo so financirali državni melioracijski fond v višini 48 %, Kranjski deželni fond v višini 30 % in mestna občina Novo mesto z 22 %.

Gradnja vodovoda po Glavnem trgu (med letoma 1901 in 1903).

MO Novo mesto je bil po dogovoru, sklenjenem med državnim melioracijskim fondom in Kranjskim deželnim fondom, dolžan pokriti tudi prekoračitve. Ta je znašala okoli 13 000 kron, tako je celotna investicija stala 333 000 kron. Vodovod je bil dograjen avgusta 1903 in je brez posebnih sprememb obratoval do leta 1914. Takrat pa obstoječa črpalka ni mogla več zagotavljati potrebnih količin vode, saj se je črpalni čas povečal celo na 23 ur na dan. Tudi zaradi podražitve bencina med 1. svetovno vojno so za pogon vgradili staro lokomotivo, ki je obratovala vse do leta 1921. Takrat so v Stopiče napeljali elektriko in pogon črpalke preuredili na električni pogon z elektromotorjem 10 KS. Leta 1929–30 je bila takratna batna črpalka zamenjana s centrifugalno črpalko zmogljivosti 20 l/s in z elektromotorjem moči 30 kW. V letu 1936–37 je bil zaradi pogostih izpadov električne energije vgrajen dizelski agregat na lesno oglje, ki je obratoval vse do 2. decembra 1943.

Črpališče Stopiče, 1903.

Zgrajeni vodovod je po dogovoru med investitorji, Kranjskim deželnim fondom, Državnim melioracijskim fondom in občino Novo mesto, dobila v upravljanje občina Novo mesto. Ta ga je bila dolžna skladno z navodilom takratnega deželnega odbora primerno vzdrževati. Kot je razvidno iz poročil, je mestna občina to dolžnost v začetku zelo zanemarjala. Do leta 1925 občina ni imela zaposlenega niti stalnega paznika vodovoda, le v črpališču v Stopičah je imela nameščenega enega upokojenca. Do zaposlitve stalnega paznika leta 1925 je vodovod občasno po pogodbi vzdrževal Novomeščan Jakob Prežal. V letu 1925 je bil na zahtevo sanitetnega referenta pri okrajnem glavarstvu v Ljubljani zaposlen stalni paznik vodovoda. Za upravljanje z vodovodom se je ustanovil poseben vodovodni odbor, pri MO Novo mesto pa se je ustanovila vodovodna delavnica z dvema zaposlenima delavcema in enim stalnim strojnikom. Tudi za pobiranje vodarine občina ni imela posebnega uslužbenca. Prispevek za vodo so koristniki plačevali polletno na občinsko upravo oziroma jo je pobral davčni uslužbenec. Do leta 1924 je bilo poskusno vgrajenih 10 vodomerov, ki pa se baje niso obnesli, ker je bila voda umazana. Ostalih 45 vodomerov, ki jih je imela občina na zalogi, je ostalo nevgrajenih, čeprav je inž. Šturm kot vodovodni izvedenec v svojem poročilu leta 1924 priporočil vgradnjo vodomerov, da se tako prepreči nepotrebno »razlivanje« vode.

Vodovod, zgrajen leta 1903, do leta 1941 ni doživel dosti sprememb. V tem letu pa je bil zgrajen vodovod od bolnice usmiljenih bratov do železniške postaje v Kandiji ter pozneje do železniškega prehoda v Irči vasi. Zgrajenega je bilo tudi nekaj omrežja po mestu, in sicer po današnji Gubčevi, Ragoški, delu Vrhovčeve ulice, Cesti herojev in Cankarjevi ulici. V letu 1940–41 je Higienški zavod v Ljubljani izdelal načrt čistilne naprave, ki naj bi bila zgrajena v podaljšku obstoječega črpališča v Stopičah, njena naloga pa naj bi bila čiščenje vode, ki se je ob dežju močno kalila. Ta investicija pa zaradi začetka II. svetovne vojne ni bila udejanjena.

Mnenje in ocena kakovosti vode iz javnega vodovoda leta 1927.

V času vojne je decembra 1943 partizanska enota poškodovala črpalne naprave v črpališču Stopiče in Novo mesto je bilo 16 dni brez pitne vode. Po tem dogodku je bila oskrba mesta deloma rešena tako, da so uporabljali obstoječe »železničarsko« črpališče ob Krki, ki je do tedaj napajalo železniško postajo v Bršljinu. Poleg tega je bilo zgrajeno tudi črpališče pod kmetijsko šolo Grm, ki so ga prav tako uporabljali za črpanje vode v vodovodno omrežje Novega mesta neposredno iz potoka Težka voda. Vsa ta voda v vodovodnem omrežju pa ni bila pitna, zato so se prebivalci oskrbovali z vodo za pitje iz okoliških studencev. Tako stanje je trajalo do avgusta leta 1945, ko sta bila vodovodno omrežje in črpališče v Stopičah delno obnovljena, da se je lahko začelo s črpanjem vode. Obnovljen je bil tudi med vojno porušeni daljnovod visoke napetosti ter vgrajena centrifugalna črpalka zmogljivosti 13 l/s. Ta črpalka je obratovala 24 ur na dan vse do 15. avgusta 1949, ko je bila zamenjana z dvema novima črpalkama zmogljivosti po 20 l/s. Poleg teh dveh črpalk je bila v črpališču montirana še ena črpalka, ki jo je takratni Mestni ljudski odbor dobil od Uprave za komunalno hidrotehniko v Ljubljani. Istočasno je bil nameščen tudi prvi klorinator, namenjen za dezinfekcijo vode (ohranjen je razstavljen v upravni stavbi Komunale).

Kljub povečanju črpalnih zmogljivosti na črpališču Stopiče Novo mesto še vedno ni bilo zadovoljivo preskrbljeno s pitno vodo. Zato je bil leta 1952 zgrajen cevovod od črpalnice ob Krki, ki je služila za železniško postajo Bršljin, do Osolnikovega rezervoarja na Marofu, ki ga je občina Novo mesto vzela v najem za potrebe mesta. Ta vodovod je bil zgrajen s pomočjo JLA, oskrboval pa je predvsem območje Bršljina in JLA v Bršljinu. Ta vodovod je služil svojemu namenu do leta 1953, ko je bila izvedena obsežnejša obnova vodovoda v Novem mestu in ko se je zgradil nov rezervoar na Marofu. Leto 1953 je bilo prelomno v zgodovini novomeškega vodovoda. Avgusta so se namreč začela obnovitvena dela na cevovodu Stopiče–Novo mesto. Tedanji cevovod DN 150 mm se je povečal na DN 250 mm, zgrajeno pa je bilo tudi novo zajetje na vodnem viru v Stopičah.

Gradnja vodovoda Stopiče Novo mesto leta 1953 (AC-cevi DN 250, ki so v uporabi še danes).

S to obnovo se je povečala zmogljivost vodovoda na 40 l/s in tako je bilo odpravljena stalna problematika pomanjkanja vode, s katero se je Novo mesto ukvarjalo vse od konca vojne. Gradbeno dela je vodil Režijski odbor za gradnjo vodovoda Novo mesto, ki je bil ustanovljen pri MO Novo mesto.

Konec šestdesetih let se je v Novem mestu zaradi močne industrializacije in urbanizacije vnovič pojavilo pomanjkanje vode. Treba je bilo zajeti nov dovolj močan vodni vir, ki bi pokrival tudi dolgoročne potrebe po pitni vodi za Novo mesto in širšo okolico. Tako so bili v letu 1970 izdelani načrti za izgradnjo črpališča na izviru Jezero v Družinski vasi, magistralnega cevovoda Družinska vas–Novo mesto ter novega rezervoarja prostornine 700 m³ na Kiju. Gradnja se je začela v letu 1973 in končala v letu 1975. Slovesno odprtje novega vodovoda je bilo 29. oktobra 1975. S to investicijo je vodovod pridobil dodatnih 220 l/s vode in s tem možnost za širitev vodooskrbe v Šentjernej, Belo Cerkev, prek Bučne vasi, Kamenc in Daljnega vrha pa je bil vodovod napeljan tudi v Mirno Peč in prek Prečne v Stražo.

Črpalke na vodnem viru Jezero (Litostroj 160kW, 110l/s).

Vodovod danes

Javno vodovodno omrežje z več kot 110-letno zgodovino je danes pred prelomnim dogodkom, ki ga lahko primerjamo z letnico 1903, ko je Novo mesto dobilo vodovod, in letnico 1953, ki je bilo leto največjih obnov in posodobitev. V letošnjem letu smo začeli z uresničitvijo projekta Hidravlična izboljšava vodovodnega sistema na območju osrednje Dolenjske, s katerim so občine Novo mesto, Šentjernej, Škocjan, Straža in Šmarješke Toplice pristopile k reševanju ključne problematike pri oskrbi s pitno vodo.

Projekt se izvaja v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020 in ga bodo financirale Evropska unija, Republika Slovenija in občine udeležence. Vrednost celotnega projekta znaša 22,3 milijona evrov (z DDV), od tega bo investicij v MO Novo mesto za 12 milijona evrov,

financiranje pa se bo izvajalo v deležih
15 % občina Novo mesto,
13 % Republika Slovenija,
72 % sredstva iz evropske kohezije.

Izvedba projekta pomeni vzpostavitev celostne ureditve oskrbe s pitno vodo na območju občin Novo mesto, Straža, Šentjernej, Škocjan in Šmarješke Toplice.

Predmet projekta je hidravlična izboljšava primarnih in transportnih cevovodov v skupni dolžini 30 949 m, gradnja 9085 m novih povezovalnih cevovodov, šest vmesnih prečrpališč, nadgradnja štirih vodohranov in izgradnja dveh vodarn za pripravo pitne vode. S tem projektom se bo vodovodni sistem v občinah tudi povezal. Tako bo imelo ob zaključku projekta več kot 50 000 prebivalcev na območju teh občin kakovostno in varno oskrbo s pitno vodo.

Hidravlična izboljšava na načrtovanem primarnem in transportnem omrežju bo pripomogla k stabilnosti in trajnosti oskrbe s pitno vodo na tem območju. Povečanje vodohranskih zmogljivosti bo zagotovilo nemoteno oskrbo s pitno vodo tudi v času konične potrošnje. Z izgradnjo vodarn oz. čistilnih naprav na vodnih zajetjih bosta zagotovljena stalna neoporečnost in zmanjšano tveganje fizikalno-kemijskega in mikrobiološkega onesnaženja pitne vode.

- Izvedba projekta je razdeljena na dva sklopa, in sicer na sklop 1, cevovodi in vodohrani, ki jih bosta izvajala dolenjska gradbinca CGP, d. d., in Malkom, d. o. o. V sklopu del se bodo obnovili glavni oskrbovalni vodovodi za Novo mesto, ki so še iz azbestno-cementnih cevi, v skupni dolžini 9800 m, zgrajen pa bo tudi nov vodohran zmogljivosti 4000 m³, ki bo z obstoječim 700 m³ (VH Kij) zagotavljal višjo varnost oskrbe v primeru izpada črpališča.
- Sklop 2, ki obsega izvedbo dveh vodarn za pripravo vode s postopkom ultrafiltracije, pa že izvaja velenjsko podjetje ESOTECH, d. d., v sodelovanju z nemškim podjetjem Von Roll BHU Umwelttechnik. Projekt predvideva izgradnjo filtracije na dveh najpomembnejših vodnih virih:
- vodarne Stopiče in čistilne naprave za pripravo pitne vode s tehnologijo ultrafiltracije zmogljivosti 60 l/s, s katero se bo rešila problematika motnosti vode, ki se distribuira v vodovodni sistem iz vodnega vira Stopiče in oskrbuje celotni desni breg Novega mesta;
- vodarne Jezero v občini Šmarješke Toplice in čistilne naprave za pripravo pitne vode s tehnologijo ultrafiltracije zmogljivosti 160 l/s, s katero se bo rešila problematika motnosti vode iz vodnega vira Jezero, iz katerega se MO Novo mesto zagotavlja 46 % potrebnih količin pitne vode.

Vodni viri in njihovi deleži v MO Novo mesto za leto 2015.

Dela se že izvajajo v vodarnah na vodnih virih Stopiče in Jezero, kjer so gradbena dela v večini že zaključena, zdaj pa potekajo dela pri vgradnji opreme za filtracijo vode. Zaključek del na obeh vodarnah bo predvidoma sredi septembra 2016, ko bodo začele s poskusnim obratovanjem, predviden rok za dokončanje celotnega projekta pa je oktober 2017.

S celovito izvedbo projekta bodo občani Novega mesta in vsi ostali uporabniki, ki so priključeni na vodne vire Stopiče in Jezero, dobili čisto pitno vodo, višjo varnost in zanesljivost oskrbe. Da je bilo treba po vsakem obilnejšem deževju vodo prekuhavati, pa bo ostal le še spomin na nekdanje čase.

EVROPSKI TEDEN MOBILNOSTI: PAMETNA MOBILNOST ZA GOSPODARSKO USPEŠNOST

Mestna občina Novo mesto se bo tudi letos pridružila Evropskemu tednu mobilnosti (ETM), ki vsako leto poteka od 16. do 22. septembra in predstavlja najbolj razširjeno kampanjo za trajnostno mobilnost na svetu. Slogan, ki povzema osrednjo temo letošnjega ETM, je Pametna mobilnost za gospodarsko uspešnost. Raziskave kažejo, da imajo mesta, ki se zavzemajo za trajnostno mobilnost, opazno ekonomsko prednost. Vrednost nepremičnin v mestih z dobro kolesarsko infrastrukturo in učinkovitim javnim prevozom je višja. Otroci, ki gredo v šolo peš ali s kolesom, dosegajo boljše rezultate. Zaposleni pešci in kolesarji v povprečju delajo učinkoviteje od voznikov avtomobilov, saj gredo manjkrat k zdravniku in manj časa preživijo na bolniški. Vse to ima pozitiven vpliv na ekonomski položaj lokalne skupnosti, k temu pa lahko s svojim ravnanjem prispeva prav vsakdo izmed nas.

EVROPSKI TEDEN MOBILNOSTI 16. - 22. SEPTEMBER

V šolo s Pešbusom ali Bicivlakom

Dejavnosti v okviru ETM so se letos začele že konec avgusta, saj je bil MONM zaradi izkazanega interesa povabljen, da se udeleži izobraževanja o izvedbi projektov Pešbus in Bicivlak, ki sta del programa Zdrav šolar (zdravsolar.si). S Pešbusom se učenci v šolo odpravijo peš v organiziranih skupinah po domišljeno začrtanih poteh in stalnem urniku, Bicivlak pa je organizirana skupina učencev s spremstvom, ki po stalnih poteh in rednem urniku v šolo kolesarijo. Otroci uživajo v sprehoju ali kolesarjenju s svojimi sošolci in v spremstvu odrasle osebe, starši pa niso več obremenjeni z jutranjim razvažanjem. V prizadevanju, da bi projekt pri nas čim prej zaživel, smo se izobraževanja, ki ga je v Ljubljani pripravil Inštitut za politike prostora, Novomeščani udeležili kot ekipa: predstavniki šol, občine, Društva za razvijanje prostovoljnega dela Novo mesto in Nacionalnega inštituta za varovanje zdravja – OE Novo mesto, ki sodeluje pri programu Zdrav šolar.

Brez skrbi za varnost: pregledi in ureditve šolskih poti

Hoja ali kolesarjenje v šolo sta odlična priložnost za številne pozitivne dejavnosti: za praktično učenje o okolju in zdravju, za osebni prispevek k varstvu okolja in zdravju posameznika, za spremembo lokalne prometne prakse, za urejanje varnega prostora za pešačenje oziroma kolesarjenje, za vaje iz samostojnosti. Da bi bili brez skrbi za varnost na poti v šolo, se v okviru ETM izvajajo pregledi šolskih poti s ciljem, da se odstranijo nevarne točke. V letošnjem ETM namerava MONM v sodelovanju s Svetom za preventivo in vzgojo v cestnem prometu, policisti, predstavniki šole in šolarji pregledati šolske poti pri OŠ Otočec in OŠ Grm. Na podlagi lanskih pregledov šolskih poti pri OŠ Bršljin in OŠ Šmihel je občina pred začetkom letošnjega šolskega leta izvedla več trajnostnih ukrepov za umirjanje prometa pred šolami in izboljšanje prometne varnosti. Prikazovalnika hitrosti pred OŠ Šmihel in OŠ Grm sta po novem povezana z zaslonom v šolski avli, na katerem je moč spremljati statistične podatke o hitrostih in številu vozil na cesti pred šolo, vključno z grafičnim in številčnim prikazom deleža vozil, ki vozijo v skladu s predpisi, in tistih, ki so omejitve prekoračili. Ukrepi pri OŠ Bršljin pa obsegajo

dodatno prometno signalizacijo, namestitve svetlobnega prometnega znaka pred prehodom za pešce, meritve hitrosti in postavitve elementa za umirjanje prometa ter pripravo spremembe prometne ureditve priključka Ceste brigad na Andrijaničevo cesto z ureditvijo peš površin.

Ves september brezplačna vožnja z mestnimi avtobusi in izposoja koles v TIC-u

Spodbude k trajnostni mobilnosti so občanom dostopne že pred uradnim začetkom ETM. Ves september se je mogoče brezplačno voziti z avtobusi mestnega potniškega prometa, prav tako je ves mesec brezplačna izposoja koles v Turistično-informacijskem centru (Glavni trg 6).

Ozaveščanje o trajnostni mobilnosti za kakovost bivanja, zdravja in okolja

Šole in vrtce smo povabili, da v času ETM izvajajo priporočene dejavnosti za spodbujanje in ozaveščanje otrok in staršev o pomenu trajnostne mobilnosti za kakovost bivanja, zdravja in okolja pa tudi, da izvedejo praktične ukrepe za spodbujanje trajnostne mobilnosti. Tako od začetka novega šolskega leta poteka intenzivna promocija projekta Kolesarju prijazni, s katerim občina podjetja in organizacije spodbuja k ureditvi ustrezne kolesarske infrastrukture za svoje zaposlene in obiskovalce. Konec avgusta je novi prejemnik certifikata Kolesarju prijazni, ki ga podeljuje MONM, postal Vrtec Pedenjepd, ki si z različnimi projekti že vrsto let prizadeva za kolesarsko vzgojo malčkov in njihovih staršev. K pridobitvi certifikata lahko pristopijo vse organizacije (zasebna ali javna podjetja, ustanove ali nevladne organizacije in združenja), ki delujejo na območju MONM in izpolnjujejo minimalne kriterije, določene s Pravilnikom za pridobitev certifikata. Pridobitev certifikata je brezplačna. Več informacij na: www.kolesarjuprijazen.si.

Dan brez avtomobila

Kot uvod v ETM je v petek, 16. 9. 2016, potekal dan brez avtomobila, v okviru katerega so na Glavnem trgu potekale številne

Vrtec Pedenjepad postal kolesarjem prijazen.

dejavnosti na temo mobilnosti: svoje delo v prometu so predstavili policisti, gasilci in reševalci, posledice neprimerne ravnanja v prometu so lahko preizkusili na demonstracijskih napravah zaletavček in alkoset, otroci so se na poligonih učili varnega kolesarjenja in pomena različnih oblik gibanja, nevladne organizacije so predstavile svoje delo na področju trajnostne mobilnosti, osrednji novomeški trg pa je, očiščen avtomobilov, postal tudi velikansko igrišče. Glavni trg je bil za promet zaprt od 6. do 16. ure, v času zapore pa je bilo mogoče brezplačno parkiranje na parkirišču v Kandiji.

Vabljeni h gibanju: kolesarjenje po poteh Sava Krka bike, dobrodelni teniški turnir, brezplačno supanje in pohod

Posebno doživetje, ki je trajnostno mobilnost povežalo s turizmom in športom, je bil dan družinskega kolesarjenja po poteh Sava Krka bike. Pod vodstvom izkušenih kolesarskih vodičev ali samostojno ste se lahko podali po kolesarskih trasah do Dolenjskih ali Šmarjeških Toplic in se na postojankah ob poti okrepčali z dobrotami, ki so jih pripravile sodelujoče občine in Terme Krka. Izlet se je zaključil v Novem mestu, ob reki Krki, kjer je bilo na ta dan živahno dogajanje, povezano z gibanjem: na igriščih Portoval županov dobrodelni teniški turnir, na mestni plaži pa si je bilo v sklopu ETM mogoče brezplačno izposoditi kajake, kanuje in supe. Pohodniško društvo Novo mesto v okviru ETM vabi na pohod: v četrtek, 22. 9. 2016, ob 16.30 izpred rotovža do konjeniškega centra v Češči vasi in nazaj.

Za najmlajše: lutkovna predstava o obnašanju otroka kolesarja v prometu

ETM bo obeležila tudi Knjižnica Mirana Jarca, ki bo v ponedeljek, 19. 9. 2016, ob 17. uri gostila lutkovno predstavo BICI-KLETA. Hudomušna zgodbica o nastanku kolesa je primerna za otroke v vrtcu in prvem triletju osnovne šole. Po polurni predstavi bodo otroci sestavili sestavljanko iz velikih lesenih sestavnih delov in se z avtorji predstave pogovorili o obnašanju otroka-kolesarja v prometu.

Pripravljalci Celostne prometne strategije želijo slišati mnenja občanov o prometni ureditvi

Zaključek ETM v Novem mestu bo zaznamovala javna razprava o viziji prihodnje prometne ureditve v MONM, ki bo potekala v sklopu tematskih delavnic o Strategiji razvoja MONM do leta 2030. Letošnji ETM se namreč tesno navezuje na pripravo Celostne prometne strategije MONM. V ponedeljek, 19. 9. 2016, bo v Dolenjskih Toplicah organiziran posvet na temo priprave Celostnih prometnih strategij občin iz regije, v četrtek, 22. 9. 2016 ob 17. uri, pa bodo na dogodku v Kulturnem centru Janeza Trdine pripravljavci Celostne prometne strategije želeli slišati mnenja občanov in občanov o trenutni in prihodnji prometni ureditvi naše občine.

NOVO MESTO NA POTI K TRAJNOSTNI MOBILNOSTI

Mestna občina Novo mesto je v začetku junija začela izdelavo Celostne prometne strategije (CPS). Pripravila jo bo v okviru razpisa Celostne prometne strategije Ministrstva za infrastrukturo, sofinancirane iz kohezijskega sklada. V okviru razpisa bo do poletja 2017 v Sloveniji izdelanih ali prenovljenih prek šestdeset CPS-jev, v dolenski regiji jih bo izdelanih šest. Izdelovalce CPS je MONM pridobil z javnim razpisom, to so ACER Novo mesto, Urbanistični inštitut RS in Razvojni center Novo mesto. Skupina izdelovalcev ima dolgoletne izkušnje na področjih, ki jih zahteva priprava tovrstnega dokumenta, in dobro pozna promet in prostor v MONM.

CPS je strateški dokument načrtovanja prometa in hkrati orodje za odločanje, določanje prednostnih ukrepov ter argumentacijo odločitev. Gre za nov pristop k načrtovanju prometa, ki temelji na obstoječih metodah načrtovanja in jih dopolnjuje z novimi pristopi vključevanja in sodelovanja javnosti ter vrednotenja uspešnosti strategije, tako da z njimi zagotovi celostne spremembe prometa ter boljše kakovost bivanja v celotni občini za današnje in prihodnje generacije.

Proces priprave in izvajanja CPS zaznamujejo predvsem **trajnostni pristop**, ki z izboljšavami prometa uravnaveša gospodarski razvoj, socialno pravičnost in kakovost okolja; **celovit pristop**, ki upošteva prakse in politike različnih sektorjev v

občini (promet, prostor, okolje, zdravstvo itd.), ravni oblasti in sosednjih administrativnih območij in ki enakovredno obravnava različne potovalne načine; **participativni pristop**, ki javnost vključuje v vseh fazah načrtovalskega procesa; **jasna vizija, merljivi cilji in učinkovito zaporedje ukrepov**, ki utemeljujejo pripravo ustreznega akcijsko-proračunskega načrta za izvajanje prometnih ukrepov v naslednjih 5 letih; **strokovnost**, ki temelji na uporabi pristopa k izdelavi CPS, preizkušenega v številnih državah in mestih.

Priprava CPS MONM bo nastajala v treh fazah. V prvi fazi, ki že poteka, se izvaja analiza stanja in bo oblikovana vizija razvoja prometa v občini. Druga faza bo vključevala opredelitev prednostnih na-

log, ciljev in ukrepov na področju prometa ter pripravo akcijsko-proračunskega načrta za naslednjih 5 let. Tretja, zaključna faza pa bo namenjena pregledu, potrditvi, sprejemu in promociji dokumenta, ki bo izdan kot spletna in tiskana publikacija. Celoten proces priprave CPS bo potekal do maja 2017. Ker dokument nastaja z intenzivnim vključevanjem občinske uprave in predvsem prebivalcev občine, bo v vseh fazah organizirana vrsta različnih dejavnosti tako za strokovno kot splošno javnost. Spremljajte spletno stran MONM in obvestila v medijih ter s svojim sodelovanjem prispevajte h kakovostnejšemu dokumentu. Več dejavnosti bo izvedenih že v prihajajočem Evropskem tednu mobilnosti med 16. in 22. septembrom.

EVROPSKA UNIJA
KOHEZIJSKI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

KAJ ODMEVA MI KORAK ...

Čeprav se zdi, da se je načrtovanje pešpoti v času industrializacije družbe, ko je posledično pridobival na pomenu razvoj motornega prometa, nekoliko zapostavljalo, temu vendarle ni tako. Zavedanje pomembnosti pešpoti je pri načrtovalcih prostora prisotno že od nekdaj, saj je bil v začetku to edini način urejenega gibanja v prostoru. Nujnost načrtovanja pešpoti je v zavesti tudi današnjih načrtovalcev, vendar izhaja iz nekoliko drugačnih potreb in vidikov. Ko se je t. i. sodobna družba naselila v urbani prostor, je kmalu prišla do spoznanja, da je naravni prostor za človeka še vedno glavni vir preživetja in da je stalna povezanost z naravo nujno potrebna. Tudi zaradi nujnosti načrtovanja prometne infrastrukture po načelih trajnostne mobilnosti, kar pomeni zadovoljiti potrebe vseh ljudi po mobilnosti, a obenem zmanjšati promet, so zelene parkovne ureditve, vključujoč pešpoti, obvezne vsebine prostorskega načrtovanja, ki poleg površin za pešce (pločniki) v sklopu prometne infrastrukture dodatno pripomorejo k uresničitvi cilja trajnostne mobilnosti.

Mestna uprava Novega mesta se pomena načrtovanja pešpoti in drugih zelenih površin za rekreacijo in preživljanje prostega časa zaveda že od začetka njenega prostorskega načrtovanja. Večji del teh ureditev je bil vzpostavljen v času intenzivne pozidave mesta z novimi stanovanjskimi soseskami in industrijskimi kompleksi, ki je trajal od konca 2. sv. vojne pa vse do začetka 90. let prejšnjega stoletja. Iz tistega časa velja omeniti urejeni sprehajalni poti čez Marof in Župančičevo sprehajališče ob levem bregu reke Krke. Zaradi velikega potenciala vsebin, ki ga ponuja prostor z okljukom reke Krke, številnih gozdov v neposredni bližini mesta ter bogate naravne in kulturne dediščine so se v preteklosti v okolici mesta izoblikovale še številne druge t. i. uhojene poti (Ragov log, Portoval, Mestna hosta, Pot ob Težki vodi ...). Opaznejši korak na bolje na področju pešpoti je bil narejen med letoma 2003 in 2006 z ureditvijo poti na Šance, sprehajališča Primičeve Julije pod internim oddelkom bolnišnice s povezavo na brv prek reke Krke, ki povezuje športna parka Portoval in Loko, podaljška Župančičevega sprehajališča od Bršljina do Cegelnice ter dograditvijo Mordaxovega sprehajališča do Regrče vasi. V letu 2004 je bil sprejet Odlok o ureditvenem načrtu za pešpoti in kolesarske poti Novega mesta, ki predvideva ureditev novih poti, ki bi dopolnile mrežo obstoječih in jih smiselno povezale. V letu 2009 je bil sprejet še Občinski prostorski načrt Mestne občine Novo mesto, ki je v sklopu predhodnih študij in preveritev povzel predhodna načrtovanja poti ter predvidel še nekatere nove. Ob pogledu na celotno sliko načrtovanja peš povezav je razvidno, da je občina v tej fazi že precej postorila in da ji predmetnih vsebin v prostorskih aktih ne manjka. Priznati pa je treba, da se drugačna slika v prostoru kaže z nezmožnostjo izvedbe novih povezav in z videzom slabo vzdrževanih obstoječih poti. Nič novega ne bomo povedali, če omenimo, da je za uresničitev v prostoru ključnega pomena investicijska izvedba, ki pa je največkrat odvisna od razpoložljivih finančnih sredstev. Pri izdelavi izvedbene dokumentacije za gradnjo peš povezav pogosto naletimo na problem pridobivanja zemljišč, ki so v zasebni lasti. Na žalost so številni občani, prek katerih zemljišča se načrtujejo peš povezave, mnenja, da to ni prednostna naloga za kakovost življenja, da je to nekakšen nepotreben nadstandard ipd. Ker je izoblikovanost terena Novega mesta in občine z okljukom reke Krke zelo specifična in zahtevna, pogostokrat ni možno načrtovati več različnih rešitev. Posledica je, da se postopki že v začetni fazi izvedbe zavlečejo in zakomplirajo. Nezanemarljivo težavo pri zagotavljanju urejenih poti predstavljajo tudi družbene skupine, ki ne zmorejo prepoznati urejenosti svojega prostora kot delček lastne identitete ali vsaj dodano vrednost, ki brez dvoma prispeva h kakovosti njihovega

bivanja. Svojo (ne)moč tako najpogosteje izražajo z vandalizmom, z uničevanjem urbane opreme (klopi, koši za smeti, usmerjevalne table ...). Ker je znano, da uporaba sile za preprečitev vandalizma ni najboljša rešitev, občina uporablja različne oblike ozaveščanja občanov. Pri tem ji pomagajo številna združenja, ki se zavedajo problematike ter se pri svojem delovanju zavzemajo za širitev pozitivne miselnosti in ohranitev urejenega skupnega javnega dobra. Cilj vseh je spodbuditi in privabiti čim večje število sprehajalcev, pešcev in pohodnikov ter spremeniti njihovo miselnost, da urejen mestni prostor ni le namišljena želja, temveč realna potreba, kjer lahko kakovostno preživijo prosti čas.

Občina si kratkoročno predvsem prizadeva najti rešitev za ohranitev in v okviru investicijskih vzdrževalnih del za izboljšanje stanja obstoječih poti (obnova stopnišča na Bregu). Preučuje se tudi načrtovanje za dograditev oziroma dokončanje nekaterih delov poti, ki v preteklosti niso bile dokončane (npr. Pot od mlina do mlina – levi breg reke Krke, ki tvori severni rob mestnega jedra).

Mreža sprehajalnih poti v Novem mestu – Pešfolk (Iniciativa sprehajalcev Novo mesto)

www.pesfolk.si

www.facebook.com/pesfolknm

Napredni Novomeščani, ki so pred desetletji začeli snovati sprehajalne poti, so se gotovo zavedali njihovega izjemnega potenciala. Mesto s srednjeveškim jedrom v objemu narave je pač magnet za druženje, rekreacijo in sprostitve. Na žalost »gradnja« novomeških poti poteka počasi. Do zdaj urejeni odseki privabljajo veliko ljudi, a je težava v nepovezanosti, nelegalno ograjenih brežinah in na trenutke prav sramotnem vzdrževanju.

Postavljajo se vprašanja, zakaj ne zmoremo bolje skrbeti za poti. Mar je res treba, da več mesecev gledamo umazane in zaraščene površine, preden se zgodi kar koli? Si res ne moremo privoščiti vzdrževanja, ki bi vključevalo premaze lesenih klopi in temeljito čiščenje okolice? Kje je razvoj novih odsekov? Ali res v nekaj letih ne zmoremo zgraditi niti ene poti, ko nas drugod po Sloveniji prehitevajo po levi in desni? Prav zaradi navedenih vprašanj smo ustanovili iniciativo PešFolk. Prizadevamo si za pospešitev procesov pri razvoju mreže sprehajalnih poti ter boljše vzdrževanje obstoječih, obenem pa želimo spodbujati kulturo sprehajanja in s tem prispevati k trajnostni mobilnosti. Ves čas izvajamo različne dejavnosti, med drugim pripravljamo pobude in pomagamo pristojnim pri reševanju težav. V mesecu juniju smo pripravili tudi pogovorni večer na Glavnem trgu, na katerem smo predstavili

nekaj naših zamisli in prvič predvajali kratki film o novomeških pešpoteh, ki ga je režiral Nejc Gazvoda.

Vizija mreže novomeških pešpoti, ki vključuje udejanjene projekte, načrtovane odseke v prostorskih aktih in nove pobude.

Učna pot Trdinov vrh – Planinsko društvo Krka Novo mesto

www.planinsko-drustvo-nm.si

Planinsko društvo Krka Novo mesto je društvo z več kot 100-letno tradicijo dela na področjih planinarjenja, pohodništva, planinske vzgoje in varstva narave. Planinsko društvo Krka Novo mesto že od leta 1914 skrbi za vzpostavljanje in ohranjanje planinskih vrednot med generacijami vseh starosti na Dolenjskem. V društvu je danes dejavnih več različnih sekcij, ki skušajo pokriti interese vseh generacij. Poleg pohodniške sekcije so dejavni tudi alpinisti in turni kolesarji. Markacisti oz. člani skupine za planinske poti urejajo planinske poti, odsek za varstvo gorske narave skrbi za varstvo favne in flore. Društvo skrbi tudi za gibalno dejavnost invalidov, saj na pohode redno vodi varovance novomeškega Varstveno delovnega centra. Društvo ima v lasti priljubljeno postojanko dolenjskih planincev in pohodnikov, Planinski dom pri Gosposdični na Gorjancih, planinska skupina Dvor, ki tudi deluje v društvu, pa je zgradila zavetišče Sveti Peter. Poleg vodenja različnih dejavnosti v naravi društvo skrbi za izobraževanje planincev za varno gibanje v naravi ter izpopolnjevanje vodnikov in ostalega strokovnega kadra, ki pohodnike vodijo na planinske izlete.

V Planinskem društvu Krka Novo mesto se zavedamo, da je tudi v domačem okolju mogoče najti mnogo sproščujočih planinskih poti, ki nudijo v vseh letnih časih možnost za gibanje v neokrnjeni naravi ter spoznavanje naravnih in kulturnih vrednot. Prav gotovo tu izstopajo Gorjanci, zelena oaza Dolenjske in Bele krajine. Z namenom večje prepoznavnosti ter hkrati ohranjanja vrednot Gorjancev smo oblikovali Učno pot Trdinov vrh. S 15 informativnimi točkami na poti od studenca pri Gosposdični prek Trdinovega vrha, Miklavža, Krvavega kamna in nazaj do Gosposdične želimo pohodnika seznaniti z najbolj pomembnimi znamenitostmi Gorjancev. Krožno pot lahko prehodimo v približno dveh urah, pri čemer je treba premagati 280 višinskih metrov.

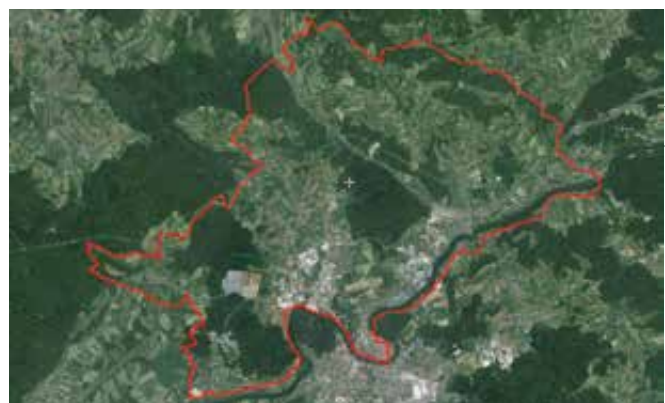
Rudolfova pot – Pohodniško društvo Novo mesto

www.pd-novomesto.si

<https://www.facebook.com/Pohodniško-društvo-Novo-mesto-512307512192910/>

Rudolfova pot je skoraj 38 km dolga pohodniško-kolesarska pot, ki poteka po meji nekdanjega pomerija Rudolfswertha, kakor se je takrat imenovalo Novo mesto. Meja pomerija je potekala po levem bregu reke Krke od današnjega Šempetra do sotočja z reko Temenico, nato pa ob Temenici do gradu Luknja mimo Kuzarjevega Kala in Daljnega Vrha do gradu Hmeljnik, od tam pa po grebenu na Trško goro in z nje po vzhodnem grebenu nazaj do Šempetra.

V maju leta 2015 je občina Novo mesto skrbništvo nad Rudolfovo potjo podelila Pohodniškemu društvu Novo mesto. Pot je v celoti označena z markacijami z belo piko z zelenim kolobarjem, in kot se spodobi, se začne na novomeškem Glavnem trgu, o čemer priča tudi namenska tabla v neposredni bližini vhoda v mestno hišo. Markacije nas od tu popeljejo proti staremu mostu in na Loko ter po Zupančičevem sprehajališču do vasi Groblje, naprej do Češče vasi, Prečne, mimo ostankov gradu Luknja, skozi Suhor, Kuzarjev Kal, Hudo, Daljni vrh, pod gradom Hmeljnik v Ždinjo vas. Prek Dolenjega Grčevja proti Šentpetru, Dolenji vasi, vasi Krka, Grabna, skozi gozdček Ragov log nazaj na novomeški Glavni trg. Vsem, ki se boste podali na pot, iskreno čestitamo za dobro odločitev. Da vam bo pot lažja in čas hitreje minil, s sabo vzemite koga od svojcev ali prijatelje. Vaših vtisov s poti bomo zelo veseli. V Pohodniškem društvu Novo mesto pa že kujemo načrte, kako pot popestriti in poiskati možnosti, s katerimi bi se v čim večji meri ognili hoji po asfaltu.

Pomembnejše akcije društva so vsakoletni tradicionalni Spomladanski pohod na Gorjance, vsakoletni izlet v začetku septembra, ko združimo pohodništvo z morskimi užitki in se za nekaj dni odpravimo na enega od jadranskih otokov, izlet v neznano ...

Že osemnajsto leto sodelujemo z Društvom za zdravje srca in ožilja, podružnico za Dolenjsko in Belo krajino, pri trasiranju in vodenju pohoda po Štukljevi in Andrijaničevi poti.

Društvo rekreativcev, tekačev in pohodnikov Marathon

tekidolenjske@gmail.com

www.drustvo-marathon.si

Društvo RTP (rekreativcev, tekačev, pohodnikov) Marathon je bilo na pobudo tekaških zanesenjakov iz novomeške občine ustanovljeno leta 2001. Tek ostaja primarna dejavnost članov društva, med katerimi pa je nekaj tudi odličnih hribolazcev, ne samo nedeljskih pohodnikov. Med pohodniškimi dejavnostmi se v domačem okolju člani udeležujejo vseh večjih pohodov, vsaj 3-krat na leto pa se organizirajo tudi eno- ali dvodnevni gorniški izleti, med katerimi je obvezen vzpon na Triglav, kamor skoraj redno odpeljejo tudi novince.

V enem dnevu smo se povzpeli tudi na 10 najvišjih vrhov Kočevskega roga (35 km). Začetek poti je bil pod smučiščem Gače, nato mimo vasi Štale, Ribnik na Žago Rog, Veliki Rog, mimo krajlice Roga na vrh Bezgove gorice na Koto 1025 m, na vrh Kopa, Kroglišek, na Kot 1036 m, Kovačev hrib, Mirno goro, vrh Škrilje, vrh Vinico ter prek smučišča Gače na izhodišče.

Tradicionalen je tudi pohod ob kulturnem prazniku 8. februarja z vzponom do Trdinovega vrha.

Vzpon na Gospodično – Družina gorjanskih škratov in gospodičen

www.gospodicka.si/si/etc/gorjanski-skrati

Klub gorjanskih škratov in gospodičen je družina ljubiteljev Gorjancev in zdravega načina življenja. Družina obstaja že od leta 1996, ko smo začeli voditi evidenco vzponov na Gospodično. Pridružite se tudi vi škratovi družini ob naslednjem vzponu na Gospodično.

Trdinov literarni pohod – Knjižnica Mirana Jarca

www.nm.sik.si/si/aktualno/detajl/?id=2229

Novomeška knjižnica je v sodelovanju z dolenjskimi občinami in planinskimi društvi ob 185. obletnici rojstva in 110. obletnici smrti Janeza Trdine organizirala 1. Trdinov literarni pohod na Gorjance in že takrat smo napovedali, da bo pohod postal tradicionalen. Z novostmi in spremembami poti se bomo tako prihodnja leta vsako prvo soboto v juniju pod vodstvom planinskih vodnikov podali po sledih slovenskega etnografa, pisatelja in zgodovinarja Janeza Trdine. Posebnost pohoda je, da vsako leto poteka po drugi poti in da združuje pohodništvo s spoznavanjem bogate literarne in etnografske dediščine Janeza Trdine. Med potjo se namreč na različne načine spominjamo Trdinovega življenja in si pot krajšamo s prebiranjem njegovih znanih in manj znanih legend, bajk in povesti. Letos smo k organizaciji in sodelovanju poleg dolenjskih in belokranjskih občin ter planinskih društev povabili tudi partnersko mestno knjižnico Ivan Goran Kovačič iz Karlovca in tamkajšnja društva, tako da je pohod postal mednarodni.

Spominska rekreativna turistična pot objetega mesta Pot ob žici – Združenje borcev za vrednote NOB Novo mesto

www.zb-nob-nm.si/spominska-obelezja/novo-mesto-v-zici.aspx

www.facebook.com/zbnobnm

Ohranjanje izročil osvobodilnega boja in krepitev vrednot, kot so svoboda, solidarnost in pravičnost, sta temeljna poslanstva ZB Novo mesto. Združenje svoje dejavnosti usmerja tudi v spodbujanje druženja in pohodništva. Eden takšnih pohodov je tudi pohod Novo mesto v žici, ki tradicionalno poteka na dan upora proti okupatorju, 27. aprila. Pohod Novo mesto v žici predstavlja edinstveni rekreativno-zgodovinski dogodek, ki povezuje pohodništvo z protifašistično tradicijo ter obenem združuje krajanje in krajanke. Okupator je v času 2. svetovne vojne Novo mesto ogradil z bodečo žico, prehodnimi bloki in mitralješkimi gnezdi. Pot deloma poteka po trasi takratne bodeče žice, mimo številnih zgradb in bunkerjev ter drugih turističnih znamenitosti Novega mesta. Celotna pot je dolga 12 kilometrov in obsega 8 etap.

Pohod po Slakovi poti – Društvo vinogradnikov Trška gora

<https://www.facebook.com/Pohod-Po-Slakovi-poti-733678829983422>

Pohodništvo postaja vedno bolj priljubljena in množična oblika rekreacije. V Društvu vinogradnikov Trška gora smo v okviru ene rekreativne in kulturne prireditve povezali ljubitelje pohodništva, narodnozabavne glasbe, vinogradništva, Trške gore in Lojzeta Slaka, ker je pohod prvenstveno posvečen spomenu na legendarnega narodnozabavnega glasbenika Lojzeta Slaka. Pohodniki ob nezahtevnem rekreativnem pohodu uživajo v naravnih lepotah Trške gore, lepem panoramskem pogledu na novomeško dolino in se seznanjajo z bogato kulturno in zgodovinsko dediščino Trške gore.

Pohod po Slakovi poti je postal že tradicionalen, letos je bil že šesti po vrsti. Organiziramo ga vsako prvo soboto v maju. Udeležuje se ga prek 2000 pohodnikov, ljubiteljev pohodništva, narodnozabavne glasbe, Lojzeta Slaka in Trške gore iz vse Slovenije in celo zamejstva. Postaja vedno močnejša promocija Trške gore in Mestne občine Novo mesto. Pohodu po Slakovi poti je Turistična zveza Slovenije v letu 2014 podelila 1. mesto na tekmovanju regijskih pohodov. Trška gora je že od nekdaj dajala ustvarjalni navdih mnogim znanim Novomeščanom, zato ima močan kulturni, turistični, zgodovinski in etnografski potencial, ki ga želimo v Društvu vinogradnikov še bolj promovirati.

8 km dolg pohod je zasnovan kot krožna pot od Bajnofa, mimo Kozinove zidanice, po jugovzhodni strani pobočja, do cerkve Marijinega rojstva na vrhu Trške gore. Tu, pred cerkvijo in ob spomeniku Lojzetu Slaku, je glavna postojanka s kulturnim programom. Nato se pot nadaljuje mimo Slakove zidanice, Krkinega hrama in nazaj do Bajnofa, kjer se v prostorih Kmetijske šole Grm program nadaljuje s Festivalom narodnozabavnih skupin in orkestrrov.

Pot med vinogradi – Turistično društvo Otočec

www.otocec.si/turizem/turistico_drustvo_otocec.php

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100009318626209&fref=ts>

Turistično društvo Otočec je bilo ustanovljeno leta 1993, naše poslanstvo pa je promoviranje našega kraja, označevanje pešpoti, organizacija čistilnih akcij in seveda našega največjega dogodka, pohoda S cvičkom med vinogradi. Člani Turističnega društva Otočec vsako leto zadnjo soboto v januarju organiziramo tradicionalni pohod S cvičkom med vinogradi, ki poteka po gozdnih, makadamskih in asfaltnih poteh vinskih goric Grčevje in Trška gora. Pohoda se udeleži do 1000 pohodnikov. Na trasi pohoda so postojanke, na katerih se predstavljajo društva iz naše krajevne skupnosti, pri katerih se lahko okrepite z domačimi napitki in dobrotami, na zaključku pri Vinski kleti Colnar pa nas pričakata malica in živa glasba. V letu 2017 bomo organizirali že 23. pohod S cvičkom. Pridite in se povesebite z nami.

V Mestni občini Novo mesto je še veliko ponudnikov hoje, pohodništva, organizatorjev dogodkov ipd., ki se jim lahko pridružite, kakovostno preživite dan ter nekaj naredite za svoje zdravje. Vsekakor pa se na pot lahko odpravite kar sami ali v dobri družbi. Dobra volja in odlično počutje sta zagotovljena.

Že Frane Milčinski Ježek je v svoji pesmi Kaj mi poje ptičica posredno namignil, da hoja v ljudeh zbuja dobro voljo (Kaj odmeva mi korak, ko po stezi stopam? Dobra volja je najbolja. Bodi dan na dan vesel, smeji se, vriskaj, pesmi piskaj, pa lahko boš srečo ujel ...) in v Novem mestu je različnih društev oz. skupin, ki se ukvarjajo s pohodništvom oz. hojo na različne načine, res veliko.

NOVOMEŠKI POLETNI VEČERI

»Pred desetimi leti sem bil mentor na glasbenih delavnicah, lepo je bilo v Novem mestu. Fantastična publika ste,« so bile besede legendarnega Vlatka Stefanovskega, ki je z Vaskom Atanasovskim koncertiral pred kavarno Goga. Bil je res lep večer, na odru virtuoza, Glavni trg je bil poln ljudi, ki so navdušeno spremljali vsak njun gib, akord in ju z aplavzom nagrajevali.

Vodilo založbe Goga pri snovanju Rudija Potepuškega, festivala uličnega gledališča, in Novomeških poletnih večerov, ki od julija do konca avgusta polnijo Glavni trg, je, da vabijo mojstre in mojstrice pisane, prevodne, govornjene besede, glasbenike virtuoze in gledališnike. Na Rudiju Potepuškem je bilo devet predstav, ki so v dobri zabavi združile otroke in odrasle, cirkuška delavnica in koncert. Novomeško občinstvo z veseljem in spontano sodeluje tako pri predstavah kot tudi na pogovorih Novomeških poletnih večerov. Na začetku sta bila gosta, ki v sodelovanju z založbo Goga osvajata vrhove in utirata pionirsko pot slovenski literaturi. Miha Mazzini je z romanom *Otroštvo*, ki je izšel pri založbi Goga, osvojil prestižno nagrado kresnik, podeljuje jo časopisna hiša *Delo*, za najboljši roman leta. Na pogovoru je predstavljaval nov, svež roman *Zemljevid tujih življenj*. Stledil je Boris A. Novak, ki bo pri

založbi Goga izdal vse tri monumentalne epe, pionirska dela na tem področju. Polnokrvni pogovori s Svetlano Slapšak, Boštjanom Gorencem Pižamo, Tomom Križnarjem, z evropsko nagrado za literaturo ovenčano Jeleno Lengold, Veliborjem Čoličem, ki izdaja dela pri prestižni francoski založbi Gallimard, in mnogimi drugimi so informativni, širijo obzorja in zabavajo. Govorijo o nam o antropologiji, pomenu in politiki hrane, podnebja, širnega sveta okoli nas, o naši drugih – Ciganih, spletnemu požiranju slovenskih literarnih klasikov ... Dobra umetnost vedno reflektira čas in kontekst. Spodbuja nas k radovednosti, razmisleku, preverjanju lastnih stališč in toleranci. Domači in mednarodni mojstri in mojstrice polnijo Glavni trg, kar je prav gotovo dokaz, da Novo mesto skozi čas spodbuja, razume in sprejema vrhunsko umetnost.

Foto: Ema Koncija

Foto: Ema Koncija

ČAROBNA POLETNA NOČ NAKUPOV

1. julija smo v starem mestnem jedru doživeli čudovito poletno NOČ NAKUPOV. Tokrat vas je v mestno jedro prišlo še več, saj smo doživeli rekorden obisk z več kot 4000 obiskovalci. Več kot 50 trgovin in gostinskih lokalov je svojo ponudbo predstavljalo vse do polnoči. Imeli smo pestro kulinarčno ponudbo, prav tako pa so nas ulični glasbeniki, plesalci, animatorji in mažoretke zabavali na vseh delih mesta. Na Rozmanovi ulici pred Simobilom smo postavili pravo mestno restavracijo, kjer so obiskovalci lahko uživali v kulinarčnih dobrotah priznanega kuharja in ob nežnih zvokih etno, swing, jazz glasbene zasedbe. Velika popestritev dogajanja je bilo tudi ulično gledališče na prostem Rudi Potepuški v organizaciji založbe Goga, ki je s svojimi predstavami poskrbelo za veliko smeha in na koncu pravo ognjeno doživetje.

Noč nakupov je že 5. dogodek, ki ga organiziramo podjetniki, ki delujemo v središču mesta in smo združeni v Zavod Grem v mesto. Skupaj z občino se zavzemamo, da v naše staro mestno jedro spet privabimo obiskovalce in vas navadimo, da je središče mesta kraj druženja, srečevanja in tudi nakupovanja. Mesto bo živelo, če ga boste obiskovali. Mi pa bomo že jeseni poskrbeli, da boste v mestu našli ustrezno vsebino in dogajanje.

RAZISKOVALCI, KOMUNALCI, REŠEVALCI. Z ENO BESEDO: JAMARJI

Slovenija je tako rekoč prerešeta z jamami, odkritih in popisanih jih je 11 392, dobra četrtnina (3004) jih leži pri nas, na jugovzhodnem delu države. Čeprav se zdi, da povprečni občani z njimi nimamo veliko zveze, je to zgolj varljiv občutek. Ne tako davno tega s(m)o jame namreč uporabljali kot črna odlagališča za vse vrste odpadkov in tako se podtalnica, ki jo pijemo, še danes preceja skozi kupe nesnage. Ti počasi vendarle kopnijo, zahvaljujoč čistilnim akcijam jamarskih društev, med katerimi je posebej dejaven Jamarski klub Novo mesto.

Največja težava pri čiščenju jam je iztvk odpadkov. Jamarji smeti običajno dvigajo s pomočjo sodov in vrvne tehnike, kar je zelo težko in zamudno delo (foto: Tomaž Grdin).

V jamah so poleg blata, vode in čudnih živali še nepopisno čudoviti izdelki narave, ustvarjeni v milijonih let. V Mestni občini Novo mesto je evidentiranih 162 jam različnih dolžin in globin, vse tja do 630 metrov dolžine in 70 metrov globine (foto: Tomaž Grdin).

Čaganka (foto: Peter Gedei)

Zaradi vse bolj urejene komunalne politike občin se trend onesnaževanja jam sicer zmanjšuje, a posledice starih grehov niso zato nič manjše. Aprila letos so člani Jamarskega kluba Novo mesto očistili 20 metrov globoko jamo Schaffeichloch pri Koprivniku in iz nje potegnili šest ton in pol (!) odpadkov. Plastična embalaža senenih bal in drugi plastični predmeti, gospodinjska oprema, moped, traktorske gume, mrhovina v vrečkah in »neverjetno veliko zavojev napolitank«, se je glasil opis sestave gmote. A to je bila le ena izmed jam. Ko so lansko leto zgolj na območju Natura 2000 Kočevsko pregledali 90 jam, so ugotovili, da jih je kar tri četrtine onesnaženih, od tega 13 odstotkov povsem uničenih.

V podzemlju tiktaka mini ekološka bomba

Če so še pred petdesetimi leti v nekaterih izmed jam živele velike populacije človeške ribice, tudi po dve do štiri na kvadratni meter, jih danes tam skorajda ni več. Njihovo izginjanje je opozorilni znak, da gre za resno onesnaženje. Proteusi namreč živijo tudi do sto let in vidni padec populacije je alarm, ki ga je treba slišati, pa ne le zaradi skrbi za ohranjanje vrstne pestrosti našega podzemeljskega živalstva, ki sodi med najbogatejše na svetu, pač pa tudi zaradi zdravja ljudi. Na alarm se prvi odzovejo jamarji – s prijavi inšpekcijski službi, s čiščenji v sodelovanju z lokalnimi skupnostmi pa tudi z izvedbo različnih oblik ozaveščanja

javnosti. Prav izjemne naravovarstvene in ozaveščevalne akcije ter promocija varovanja krasa so Jamarskemu klubu Novo mesto prinesle status delovanja v javnem interesu na področju okolja in prostora, ki ga je sicer zelo težko pridobiti.

Ljubitelji v službi javnosti

Tako se izkaže, da klub ni zgolj ljubiteljska združba tistih, ki se jim vlaga, tema, blato in skorajda nečloveški napor po naključju zdijo nekaj čudovitega. »Tja dol rinejo« za lastno veselje, to drži. Toda ko so tam, za nas opravijo še kup pomembnih javnih služb – čiščenje je le ena izmed njih.

Glavna dejavnost kluba je vsekakor raziskovanje in dokumentiranje jam – podatke o vsaki raziskani jami, vključno z izrisom njenega narisa in tlorisa, sporoča v kataster jam Jamarske zveze Slovenije in na Inštitut za raziskovanje krasa ZRC SAZU. Glede na število oddanih zapisnikov je novomeški klub že od leta 2001 najbolj dejaven v Sloveniji. Spotoma pomaga tudi raziskovalcem podzemnega življenja – biospeleologom, saj jim iz na novo odkritih jam prinaša vzorce za raziskave, beleži nove lokacije človeške ribice in spremlja njihovo stanje, že vrsto let pa redno spremlja tudi stanje netopirjev v ključnih dolenjskih jamskih zatočiščih.

Ker pa so za obiskovanje podzemnega sveta potrebni dobra telesna zmogljivost, obvladanje vrvne in alpinistične tehnike, po-

sebna izurjenost in koncentracija, so jamarji tudi edina »služba«, ki vedno pride »tja dol«, če je treba iz podzemlja rešiti vanj padle/ujete ljudi in živali.

V jame padajo gobarji, drvarji in živali

Slovenija ima 55 operativnih jamarjev-reševalcev, od tega jih je iz novomeškega jamarskega kluba kar šest. Na letni ravni posredujejo okoli sedem- do osemkrat, a presenetljivo redko rešujejo kolege jamarje. V večini primerov gre za nič hudega sluteče gobarje, drvarje, sprehajalce pa tudi konje, pse in druge živali, ki ne opazijo odprtih v tleh. Reševanje lahko poteka tudi po 26 ur skupaj, k čemur seveda ni prištet čas, ki ga jamar porabi, da iz kate-rega koli konca Slovenije prihiti do mesta nesreče ter se nato po fizično in psihično naporni akciji vrne. Včasih je treba od mesta nesreče do avta pešačiti tudi po več ur. Država krije le materialne stroške (oprema, hrana, prevoz), medtem ko so strokovno znanje, delo in čas prostovoljni prispevek vsakega jamarja-reševalca.

Dolga tradicija – delavni člani – nagrada!

Jamarski klub Novo mesto bo naslednje leto praznoval 55-letnico obstoja. Združuje okoli 60 članov, ki največ raziskovalnih akcij opravijo na zakraselih območjih regij Jugovzhodna Slovenija, Posavje in Zasavje, stalen poligon imajo tudi na Kaninu, že od zgodnjih osemdesetih let prejšnjega stoletja pa raziskujejo tudi kraška območja Bosne in Hercegovine. Trenutno največ naporov vlagajo v raziskovanje biološko izjemno pestre jame Čaganka na skrajnem južnem delu Kočevskega roga. Od leta 2008, ko so jo odkrili, pa do danes so prišli že skoraj do globine 500 metrov, raziskali več kot tri kilometre rovov, našli in evidentirali nekaj novih vrst jamskih živali, jama pa medtem ne kaže še niti najmanjših znakov, da se kje konča. Prav raziskovanje Čaganke je klubu prineslo nagrado Viljema Puticka 2008 za najboljši jamarski raziskovalni dosežek.

MALI FESTIVAL VELIKIH VIN

Kako strniti dvodnevno dogajanje na Glavnem trgu v Novem mestu, ko je po letu dni premora svojo luč vnovič ugledal eden najlepših doljenjskih vinskih festivalov? MalVin – Mali festival Velikih vin je leto poprej v precej manjši različici razvajal brbončice obiskovalcev na terasi Malamačke, glavnega organizatorja festivala. Letos pa so v sodelovanju z Založbo Goga in spletno agencijo Mediodrom spet združili moči ter na Glavni trg pripeljali vinarje iz cele Slovenije, nepozaben kulturni program in vrhunsko kulinariko z večerjo na trgu.

Foto: Jaka Šulin

V dveh dneh so se obiskovalcem predstavila znana vinarska imena, kot so Penine Istenič, Klet Marof, Vina Krapež, Movia, kmetija Tomažič, Vina Štekar, Izletniška kmetija Šuklje, Plut, KZ Metlika, Vina Zajc, grad Sevnica in vina Šekoranja. Svingovski obarvani Manouche so prvi dan festivala popolnoma napolnili trg, drugi festivalski dan pa jo je malček zagodla nevihta, vendar so se organizatorji odločili in dogodek nadaljevali tako z degustacijami kot tudi z doljenjskimi imitatorji Iztoka Mlakarja, Etno bando Poseben gušt.

Spremljevalni projekt, Večerja na trgu, ki je bila neposredno pred mestno hišo, so letos izvajali vrhunski kuhinjski iz celjskega konca Galerija okusov, ki je gostom ponudila nepozabni pethodni meni. Letošnja tematika je bila ruralnost v središču mesta.

Letošnji MalVin je bil čustveno obarvan. Čustveno zaradi spoznanja, da lahko v dveh dneh mestno jedro deluje kot celota, da so obiskovalci istočasno tudi del dogajanja in da vztrajajo na takih dogodkih,

ne glede na ves grom, ki je bobnel tisto slabo uro.

MalVin je dokaz medsebojnega sodelovanja z ostalimi producenti in dejavnostmi, ki so v mestnem jedru in ki z veseljem pristopijo k sodelovanju. Hostel Situla omogoča festivalu, da se Večerja na trgu sploh lahko izpelje. Pub Pri vodnjaku je poskrbel za celotno ekipo festivala tako s hrano kot z ostalimi tehničnimi dodatki, ki so nujni za izgled. Matjaž Smodiš in ekipa zavoda Estetika, ki je dodatno skrbela za celostno podobo, in Aleš Dravinec, ki vsa ta leta daje nepozaben zvok glasbi, ki doni skozi Glavni trg.

In ne nazadnje Mestna občina Novo mesto, ki v takem festivalu prepozna perspektivo dogodkov, ki znajo napolniti Glavni trg in ponesejo dober glas po celi Sloveniji.

Foto: Jaka Šulin

URBANE GALERIJE V MESTNEM JEDRU NOVEGA MESTA

Prazne izložbe v zgodovinskem jedru Novega mesta po novem krasijo likovna dela mladih umetnikov. Novomeščani smo prav gotovo opazili, da se je marsikatera prazna izložba v središču mesta preoblikovala v razstavno galerijo z likovnimi deli lokalnih ustvarjalcev. Urbane galerije so plod sodelovanja Mestne občine Novo mesto, razstavlajočih umetnikov in Društva Novo mesto.

Foto: Tea Skupek

Tako si ob sprehodu skozi mesto lahko ogledamo 30 umetniških stvaritev Roberta Jevnika in Gorana Mangotiča v izložbi na Glavnem trgu 15, Tee Skupek na Rozmanovi ulici 2, Sebastjana Šeremeta in Tamare Prešeren na Rozmanovi ulici 8 ter Roberta Jevnika na Rozmanovi ulici 22. Vsa razstavljena dela teh umetnikov je mogoče tudi kupiti. Z nakupom boste podprli projekt Društva Novo mesto, s katerim želi z umetniškimi poslikavami obogatiti puste novomeške betonske stene, npr. pri avtobusni postaji, pri osnovni šoli Bršljin itd.

Akciji so se pridružili tudi člani LKD Mavrica Novo mesto, ki svoja dela nudijo na ogled v trgovini nekdanje Mure na Glavnem trgu 28.

Projekt Urbanih galerij je v tesni povezavi s projektom poslikave pustih novomeških betonskih sten, saj bodo v njem, med drugimi, sodelovali tudi vsi omenjeni umetniki. Pridobitev večjega dela finančnih sredstev Društvo Novo mesto načrtuje iz razpisov, preostanek pa od sponzorjev in donatorjev ter od prodaje razstavljenih umetniških del, seveda pa tudi brez dobre volje lastnikov, ki so v ta namen mladim likovnikom odstopili svoje izložbe, ne bi šlo.

PLESNI STUDIO NOVO MESTO

Foto: arhiv Plesnega studia Novo mesto

Kot vsako leto smo se tudi letos plesalci Plesnega studia Novo mesto udeležili evropskega prvenstva v hiphopu, electric boogiu in breakdanceu, ki je v začetku ju-

nija potekalo v Ostravi na Češkem. Vsak izmed tekmovalnih dni nam je prinesel nova odličja ter tudi druge izvrstne rezultate. Že prvi tekmovalni dan smo stali na

stopničkah. Drugi dan tekmovanja je bil še bolj uspešen, saj smo dobili mladinske evropske prvake pa tudi srebrno in bronasto priznanje. Tretji dan tekmovanja so bile na vrsti članske velike formacije, kjer je konkurenca izredno močna, in že tretje leto zapored so naši članski plesalci SoFly postali evropski prvaki. Zadnji tekmovalni dan smo osvojili še srebro in bron ter veliko drugih odmevnih rezultatov.

Uspešno smo tekmovali tudi na državnem prvenstvu vseh plesnih sekcij pod okriljem Plesne zveze Slovenije, ki je potekalo konec junija v Medvodah. Naši plesalci so tekmovali v različnih kategorijah in zvrsteh plesa, v show danceu, street show danceu, electric boogiu ter seveda v paradni in plesno najštevilčnejši disciplini naše plesne šole, hiphopu, ter postali sedemkrat državni prvaki, šestkrat državni podprvaki in poleg ostalih odličnih rezultatov osvojili tudi tri tretja mesta.

Rezultati nam dajejo zagon za naprej in hkrati potrjujejo naše dobro minulo delo.

> Gašper Beg, Društvo novomeških študentov

GREM DOMOV V NOVO MESTO

Foto: Jan Rifej

V začetku julija je na novomeškem Glavnem trgu potekala že 11. zaključna prireditev projekta Grem domov v Novo mesto, pohoda novomeških študentov iz krajev študija v domače Novo mesto, ki ga organizira Društvo novomeških študentov. Letošnjega pohoda se je udeležilo 45 pogumnežev, ki so bili na poti dva (Ljublja-

na), štiri (Maribor) oziroma šest dni (Koper). Domov so prispeli v spremstvu godbe ter ob zvokih koračnice »zavzeli« Novo mesto, program pa se je po sprejemu pohodnikov nadaljeval s koncertom perspektivne glasbene skupine Jazz In The Pants, ki je Novo mesto ogrela pred nastopom glavne atrakcije večera – Magnifica.

FESTIVALSKO POLETJE V JANEZU TRDINI

Foto: Barbara Čeferin

Za nami je poletje, ki je bilo v Novem mestu bolj pestro tudi zaradi dveh glasbenih festivalov v organizaciji Kulturnega centra Janeza Trdine. V prvi polovici vročih dni ste se lahko z nami hladili ob čudovitih zvokih klasične in sorodne glasbe, saj smo uspešno speljali 2. festival Sem glasba, sem mesto.

V prvem koncu tedna, namenjenega klasični, smo poslušali klasično glasbo izpod peres slovenskih skladateljev in Komorni godalni orkester Slovenske filharmonije. Drugi vikend pa je bil posvečen ženskemu baroku ter fuziji klasične glasbe in tamburice. Zadnji večer je še posebej navdušil že drugi dan polno cerkev sv. Lenarta, v kateri je potekal drugi del festivala, saj so belokranjski tamburaši KUD Dobroč iz Dragatuša z izjemnimi solisti pokazali svojo perfekcijo in dokazali, da gresta tamburica in klasična glasba z roko v roki. Ker so občani z navdušenjem sprejeli festival, že snujemo program za prihodnje leto. Drugi del vročih dni pa smo namenili

jazzu, saj je v Novem mestu potekal že 17. Jazzinty, mednarodna poletna glasbena delavnica in festival. Blizu 80 udeležencev je pod mentorskim vodstvom popolnoma prenovljene profesorske ekipe pililo svoje znanje prek celega tedna. Vrhunec jazzovskega dogajanja v Novem mestu je bil večer na Muzejskih vrtovih, ko so nastopili Big band Krško pod vodstvom Aleša Suše ter pevka Deborah Brown in Joris Teepe. Ni dvoma, da jazzu željni ne bi prihodnje leto našli poti v dolensko prestolnico.

Z glasbo bomo nadaljevali tudi v mesecih do novega leta. Tako smo zasnovali nov glasbeni cikel Muzika EKLETIKA, v kate-

rem vas bomo popeljali skozi vrsto glasbenih slogov, ki stojijo vsak zase, a hkrati zrejo čez planke ter se povezujejo. Novomeščane želimo seznaniti z razgibano glasbeno pokrajino, ki nam jo eklektični in strpni nazori pomagajo razumeti, pa naj gre za sevdah, ki nam ga bo na svojstven način približal Sarajevčan Damir Imamović, ali pa za virtuozno spajanje hitrih prstov slovenskega harmonikarja Marka Hatlaka in znamenitega makedonskega kitarista Vlatka Stefanovskega. Torej – Muzika Eklektika, žanrsko raznovrsten glasbeni program nove sezone KCJT!

> Mitja Sočič, Anton Podbevšek Teater

»Moj duh ne mara več hoditi po shojenih podplatih.« f. w. n. TAKO JE GOVORIL ZARATUSTRA NA 64. LJUBLJANA FESTIVALU

Anton Podbevšek Teater je 12. julija 2016 na 64. Ljubljana Festivalu v predverju Križank uprizoril gledališko predstavo Tako je govoril Zaratustra v režiji Matjaža Bergerja. Uprizoritev, ki izhaja iz Nietzschejeve temeljne ideje o čezčloveku kot notranji preobrazbi človeka, da ustvari presežek samega sebe, je kolektivno avtorsko delo, v katerem nastopajo skupina Laibach (z avtorsko glasbo), igralci in soustvarjalci Pavle Ravnohrib, Jana Menger, Joseph Nzobandora, Ana Pandur Predin, Janez Hočevar, Barbara Ribnikar, Lana Voljč in skakalec s palico Jure Rovan.

Foto: Barbara Čeferin

»Ljubim tistega, ki je svobodnega duha in svobodnega srca.« f. w. n.

Filozofska pesnitev Tako je govoril Zaratustra velja za temeljno delo nemškega izvirnega misleca sveta in človeka, usmerjenega v prihodnost, Friedricha Nietzscheja, ki je nastajala v obdobju dveh let na različnih krajih med Alpami in Sredo-

zemskim morjem. V istoimenski predstavi Tako je govoril Zaratustra si je režiser Matjaž Berger s soustvarjalci izbral »hoditi« po liniji Nietzschejevega zasledovanja mostu med živaljo, človekom in čezčlovekom. Zaratustra je za Nietzscheja nekdo, ki ljudi uči in jih spodbuja k stalnemu preseganju lastnega sebstva, ki je v razpoznavanju in zasledovanju volje same, v kateri je treba najti in prepoznati moč. Človek je za Nietzscheja vselej prehod: most in ne cilj, vrv nad prepadom, ki na svoji poti išče sopotnike, soustvarjalce, s katerimi bi delil in ustvarjal.

Predstava je bila uprizorjena pred polno zasedenim predverjem ljubljanskih Križank, ki ga je arhitekt Jože Plečnik pri prenovi predvidel kot osrednji festivalski

prostor, kar se do uprizoritve Zaratustre na »novem« inovativno-performativnem prostoru, prestrukturiranem v telovadišče duha, še ni zgodilo. Filozofski spektakel je po besedah režiserja Matjaža Bergerja v Križankah ponudil »študij, kako mora človek znotraj moči, volje, vzpostaviti vse strukture in elemente, da bi lahko presešel samega sebe«.

Predstava bo po ljubljanskem gostovanju vnovič na ogled septembra na svojem prvotno izvornem in izvirnem performativnem premiernem prostoru, kjer je bilo do zdaj odigranih že enajst ponovitev, v samostanski cerkvi Galerije Božidar Jakac v Kostanjevici na Krki.

»To je torej moja pot, kje je vaša?« f. w. n.

ZELENA SHEMA SLOVENSKEGA TURIZMA – SLOVENIA GREEN

Mestna občina Novo mesto (MONM) se je pridružila 12 destinacijam, ki sodelujejo pri drugem nacionalnem pozivu Slovenske turistične organizacije za pospeševanje in presojo trajnostnega poslovanja v turizmu, imenovanem Zelena shema slovenskega turizma – Slovenia Green. Po shemi je do danes ocenjenih že deset slovenskih destinacij.

Zelena shema slovenskega turizma (ZSST) je celovito zasnovan sistem za pospeševanje razvoja trajnostnega turizma v Sloveniji na vseh treh stebrih trajnostnega razvoja: okoljskem, družbenem in ekonomskem, namenjen pa je tako destinacijam kot posameznim turističnim ponudnikom. V MONM smo se odzvali na javni poziv Slovenske turistične organizacije za pridobitev znaka Slovenia Green Destination in že začeli s prvimi koraki. Sistem ZSST temelji na globalnem standardu za presojo trajnostnega poslovanja turističnih destinacij Green Destinations Standard in naboru kazalnikov orodja ETIS, vse pa nadgrajuje še nacionalni zeleni značaj. Gre za kompleksen sistem,

sestavljen iz več korakov in orodij. Takoj po vstopu v shemo smo v destinaciji že določili koordinatorja, ki je odgovoren za izvedbo celotnega postopka. Ta bo zaključen najpozneje do konca letošnjega leta. V nadaljevanju nas čaka več korakov – od pridobivanja podpore v lokalnem okolju prek zbiranja in analize podatkov do priprave akcijskih načrtov ukrepov. Prek celovitega postopka bomo pridobili natančen vpogled v trajnost naše destinacije in mednarodno primerljivo oceno pa tudi nabor ukrepov za izboljšave v prihodnosti. Poleg tega se bomo s pridobitvijo znaka Slovenia Green Destination na slovenskem, evropskem in globalnem trgu pozicionirali kot okolju in družbi prijazna destinacija.

Zelena (okoljsko in družbeno odgovorna) destinacija ni nekaj, kar je projekt, naloga oziroma odgovornost zgolj turistične or-

ganizacije. Je nekaj, kar lahko dosežemo samo vsi skupaj – vsi deležniki v destinaciji, tako v javnem, nevladnem kot zasebnem sektorju – in to ne samo v turizmu, temveč na vseh področjih delovanja. Ne nazadnje pa so v tem procesu ključni tudi vsi, ki v destinaciji živijo. Zelo je namreč pomembno, da je destinacija najprej prijetna in prijazna za vse, ki tu delamo in živimo. S tem bo takšna tudi za ljudi, ki nas obišejo.

Destinacije, ki so že dobile znak Slovenia Green Destination: Ljubljana (zlato), Cerklje ob Dravi, Idrija, Kamnik, Radlje ob Dravi, Rogla – Zreče (vsi srebro), Celje, Laško, Velenje, Žalec (vsi bron).

> Gregor Macedoni, župan Mestne občine Novo mesto

STRATEGIJA RAZVOJA 2015-2030

Drage Novomeščanke in Novomeščani, s Strategijo razvoja do leta 2030 bomo začrtali smernice za prihodnost Novega mesta. Pri tem ustvarjalnem procesu si želimo vašega dejavnega sodelovanja, saj nam izzivov ne manjka. Novomeški turizem potrebuje jasno identiteto, naši športniki ustrezno infrastrukturo, poskrbeti je treba za najmlajše, urediti je treba prometno podhranjene dele mesta, posebno pozornost pa je treba nameniti tudi prenovi in oživitvi mestnega središča.

Prihodnost našega mesta je naša prihodnost, zato vas vabim, da s svojimi mnenji in predlogi prispevate na javnih razpravah o Strategiji razvoja Mestne občine Novo mesto, ki bodo potekale v prostorih Kulturnega centra Janeza Trdine:

- **torek, 20. septembra, ob 17. uri – uvodni dogodek** s predstavitev župana Mestne občine Novo mesto Gregor Macedoni o viziji strategije razvoja in predstavitev demografske študije naše občine

- **četrtek, 22. septembra, ob 17. uri – 1. tematska delavnica: Skrb za okolje, trajnostni prostorski razvoj in mobilnost** (področja: kakovost zraka, kakovost voda, kakovost tal, ravnanje z odpadki, oskrba s kanalizacijo, oskrba s pitno vodo, energetska oskrba in promet)
- **torek, 27. septembra, ob 17. uri – 2. tematska delavnica: Družbene dejavnosti** (področja: izobraževanje, sociala in zdravstvo, kultura, šport in varnost)
- **torek, 4. oktobra ob 17. uri – 3. tematska delavnica: Gospodarstvo** (področja: gospodarstvo, turizem in kmetijstvo)

VLJUDNO VABLJENI K SODELOVANJU!

NAPOVEDNIK DOGODKOV SEPTEMBER-NOVEMBER

Bogato in pestro poletno dogajanje se počasi zaključuje.
Nekaj utrinkov si lahko pogledate v fotogaleriji (foto: arhiv organizatorjev).

V JESENSKEM ČASU NAPOVEDUJEMO

NOVOMEŠKA TRŽNICA

september–oktober, Glavni trg

Jesen je čas za pobiranje plodov. Z njimi bo bogata tudi Novomeška tržnica.

NOČ NAKUPOV

september, december, mestno jedro

Še dve Noči nakupov v mestnem jedru nas čakata, in sicer v septembru in decembru.

www.facebook.com/gremvmesto/

EVROPSKI TEDEN MOBILNOSTI

september, Glavni trg in druge lokacije

Mestna občina Novo mesto tudi letos pripravlja številne dejavnosti ob Evropskem tednu mobilnosti.

www.novomesto.si/si/

VSE SE VRAČA

30. september, Glavni trg

www.vsesevraca.si

ANTON PODBEŠEK TEATER

september–november, Dvorana novomeške pomladi

V APT pripravljajo več produkcij, premiero in gostovanje.

www.antonpodbevsekteater.si/si/

DOLENJSKI MUZEJ

september–november, Dol. muzej

Vabi na ogled stalnih in občasnih razstav ter novih zanimivih dogodkov.

www.dolenjskimuzej.si

GLASBENA ŠOLA MARJANA KOZINE

september–november, GŠ Marjana Kozine

V projektu obeleževanja 200-letnice javnega glasbenega šolstva bo sodelovala tudi naša glasbena šola.

www.gs-mkozine.si/

KLUB LOKALPATRIOT

september–november, Klub LokalPatriot, Galerija Simulaker

LokalPatriot zapira poletni atrij in v sodelovanju z Društvom novomeških študentov pripravlja bogato sezono v klubu in Galeriji Simulaker.

www.lokalpatriot.si/

KNJIŽNICA MIRANA JARCA

september–november, KMŠ

Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto s septembrom predstavlja nov knjižnični bibliobus in vabi na raznovrstne brezplačne dogodke za vse generacije.

www.nm.sik.si/si/

KULTURNI CENTER JANEZA TRDINE

september–november, KC Janeza Trdine

Kulturni center vabi k vpisu abonmajev in na pester gledališko-glasbeni program.

www.kcjt.si/

ZALOŽBA GOGA

september–november, Knjigarna Goga

Založba Goga vabi k obisku festivala kratke proze z zanimivimi pripovedovalskimi večeri.

www.goga.si

POHOD PO OBRONKIH TRŠKE GORE

november, Trška gora

Rekreacijski pohod s pridihom bližajočega se martinovanja.

www.trskagora.si/

DOLENJSKO MARTINOVANJE

november, Glavni trg

Novomeški Glavni trg bo novembra gostil prvo Dolenjsko martinovanje – kulturno prireditev za obiskovalce vseh starosti.

www.martinovanje.org

Zaradi pomanjkanja prostora objavljamo le del prireditev, več in podrobnejše informacije najdete tudi na www.novomesto.si ali www.visitnovomesto.si/events. Pridržujemo si pravico do spremembe programa.

				NOVO MESTO	BRITANSKI FIZIK, ODKRIL IZOTOPNOST (FRANCIS WILLIAM)	MORALA, ETIKA	TEŽAVA, NE- PRIJETNOST	IVO ČARMAN	PAPIRNI IZDELEK IZ VEČ PLASTI, LEPNICA	OTROB	KRAJŠA PRE- KINITEV VO- ŽNJE ZARADI VSTOPANJA POTNIKOV	USTVARJAL- KA, TVORKA
				HITRA STEP- SKA ŽIVAL Z ROGOVI, KI ŽIVI ZLASTI V AFRIKI								
				IGRA NA SREČO Z OŠTEVILČENI- MI DOBITKI V BLAGU								
				OZNAKA, ZNAČKA				PUSTNI TEDEEN				
				ČISTA TEŽA BLAGA				SAMOP- STREŽNA TRGOVINA				
SESTAVIL: PETER UDIR	ZNESEK, NA KATEREGA SE GLASI BANKOVEC, VRED. PAPIR	MEGLENOST OZRAČJA	SANJE UGANDSKI POLITIK (AMIN)			BANKIR, BANČNIK SVILENA, LESKOTNA TKANINA						
PLATNEN PRTIČ, KI PO- KRIVA DUHOV- NIKOV VRAT IN RAMENA					AM. KNJIZEV- NIK (TWAIN) KARTOTEČNI LISTEK					KEM. SIMBOL ZA NIKELJ VZVOD, VRTIL- NI MOMENT		
NEKD. KUBANSKI ATLET (IVAN, skok v daljino)							ZELO MAJHNA KOLIČINA KDOR LOVI RAKE					
OGIBEK					SVINJSKI HRBET S KOSTMI BUČA				IZRAELSKA LUKA SL. SLIKARKA (KOBILCA)			
EVA LONGORIA			PONAVLJALNI GLAGOL, PO- NAVLJALNIK ČEZ ... IN STRN								HČI SINA ALI HČERE	ZNAČAJ
POZNEJE DOGRAJEN ZGORNJI DEL STAVBE								SL. SLIKARKA (MELITA) SOK IZ STISNJENEGA GROZDJJA				
NOVO MESTO	SKLENITEV ZAKONSKE ZVEZE	MLINSKI ŽLEB REKA ŽA- LOSTI V GR. MITOLOGIJI				ARHEOLOŠKO NAJDIŠČE V EGIPTU NIZ. SLIKAR (FRANS)						
MAKEDONSKI DRAMATIK (ANTON)					L. PRITOK DONAVE NA SLOVAŠKEM TROS					URBANC, ROK PESEM, OBLI- KA MOLITVE, KI IZRAŽA HVALO BOGU		
OLBERS, HEINRICH			BLAGAJNA TOČILNI PULT				KAPA, KUČMA GRŠKA SVETA GORA					
KUHALNIK					STRAN, DEL PERJE PRI REPI				KAČJI GLAS BAT, TOLKAČ			
USTNOST								NEM. FILOZOF (IMMANUEL) KEM. SIMBOL ZA BERILIJ				
OSKRBOVA- LEC, REJEC KONJ						ZELO VELIKA MNOŽINA ČESA, ABUNDANCA						
VPRAŠALNA POLA						KDOR PRODAJA ALI KUPIJE NA SEJMU						

AHERON - reka žalosti v grški mitologiji; **AMARNA** - arheološko najdišče v Egiptu; **HALS** - nizozemski slikar (Frans); **MOARE** - svilena, leskotna tkanina;

Geslo pošljite na naslov MO Novo mesto, Seidlova cesta 1, 8000 Novo mesto, s pripisom Križanka. Upoštevali bomo vse pravilne rešitve, ki bodo prispele do 1. oktobra, in med njimi izžrebali 10 nagrajencev, ki bodo nagrado dobili po pošti. Podelili bomo 10 polo majic z grbom MO Novo mesto.

Avtor križanke: Peter Udir

Ime in priimek:

E-naslov in telefon:

Iskano geslo:

ANKETA ZA PREBIVALCE MESTNE OBČINE NOVO MESTO

Spoštovani občani,

na Mestni občini Novo mesto smo v začetku junija 2016 začeli s pripravo Celostne prometne strategije (CPS) Mestne občine Novo mesto (MONM)*. CPS je strateški dokument načrtovanja prometa. Gre za nov pristop, ki zagotavlja celostne spremembe prometa ter boljšo kakovost bivanja v celotni občini za današnje in prihodnje generacije.

Anketa, ki je pred vami, je eno izmed ključnih orodij vključevanja splošne javnosti v proces priprave strategije in zagotavljanja izdelave kakovostnega dokumenta.

Vljudno vas vabimo, da si vzamete nekaj minut in nam sporočite svoje mnenje glede stanja prometa v občini. Pomembna so mnenja vseh prebivalcev – staršev, mladih, starejših, zaposlenih, sorodnikov, uradnikov, nakupovalcev in ostalih prebivalcev MONM. Anketa bo potekala na dva načina – v tiskani obliki, kot priloga občinskemu glasilu, in prek spleta (dostopna je na spletni strani www.novomesto.si). Izpolnite lahko eno ali drugo različico. **Odgovore bomo zbirali do petka, 30. septembra 2016.**

Za vaš čas in sodelovanje se vam želimo zahvaliti z nekaj nagradami, ki jih bomo izžrebali ob zaključku ankete. Podelili bomo pet različnih kompletov z uporabnimi pripomočki za kolesarjenje.

*Izdelavo CPS sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Kohezijskega sklada, izdelujejo pa ACER Novo mesto, Urbanistični inštitut RS iz Ljubljane in Razvojni center Novo mesto.

Navdilo: Anketo izpolnite, odrežite, prepognite, zalepite ter odvrzite v poštni nabiralnik. Znamke ne potrebujete, poština je že plačana.

- > Kako vidim promet v Novem mestu?
- > Enostavno dostopna cela občina? Zakaj pa ne?!
- > Vaše mnenje šteje!

POŠTINA
PLAČANA
PRI POŠTI
8101
NOVO MESTO

Kabinet župana
Mestna občina Novo mesto
Seidlova cesta 1
8000 Novo mesto

ANKETA

1. Katera splošna ocena najbolje povzame vaše zadovoljstvo s stanjem prometa v Mestni občini Novo mesto?

- zelo dobro dobro niti dobro niti slabo slabo zelo slabo

2. Katere tri splošne vrednote se vam osebno zdijo najpomembnejše, ko govorimo o načrtovanju prometa v MONM? (s križcem označite tri izbrane vrednote)

☐ Kakovost bivanja v občini	☐ Inovativnost
☐ Skupnost (sprejemanje raznolikosti)	☐ Enostaven dostop do pomembnih ustanov (zdravstveni dom, pošta, banka, občina)
☐ Zdravje prebivalstva	☐ Ustreznost prometnih ureditev za vse uporabnike (starše z vozički, invalide, starejše, otroke)
☐ Kakovostno okolje (manj izpušnih plinov in hrupa)	☐ Omogočanje potovanj brez avtomobila
☐ Varnost otrok	☐ Privlačna središča naselij
☐ Varnost pešcev in kolesarjev	☐ Zagotavljanje prostora za druženje in rekreacijo
☐ Varnost voznikov avtomobilov	

Drugo (navedite):

3. Kaj opazate na vaših poteh znotraj MONM? Katero območje je po vašem mnenju dobro urejeno in katero slabo? (ocenite vsa območja)

	zelo dobro	dobro	niti dobro niti slabo	slabo	zelo slabo
Prometna varnost					
Pločniki					
Varne šolske poti					
Rekreativne poti za pešce in kolesarje					
Kolesarske povezave					
Ceste					
Prometna signalizacija					
Območja za pešce in trgi					
Parkiranje					
Mestni avtobus					
Primestni avtobus					
Vlak					
Taksi služba					
Dostava v središčih naselij					
Tovorni promet					
Obveščanje prebivalstva o prometnih ukrepih					

Imate kakršen koli komentar svojih ocen?

4. Če bi bili župan/županja MONM, katero izboljšavo na področju prometa bi najprej izvedli?

Osnovni demografski podatki

(uporabljeni bodo izključno za potrebe analize ankete):

5. Kraj bivanja:

☐	Novo mesto
☐	Birčna vas
☐	Dolž
☐	Gabrje
☐	Otočec
☐	Podgrad
☐	Stopiče
☐	Uršna sela
☐	Velike Brusnice
☐	drugje

6. Starost:

☐	manj kot 18
☐	18–25
☐	25–34
☐	35–44
☐	45–54
☐	55–64
☐	več kot 64

7. Spol:

☐	ženska
☐	moški

Če želite sodelovati v nagradnem žrebanju za pet različnih kompletov z uporabnimi pripomočki za kolesarjenje, prosimo, vpišite svoje osebne podatke. Podatki bodo uporabljeni le za namene žrebanja. Vsak nagradenec soglaša z javno objavo svojega imena in priimka.

Ime in priimek:

Elektronski naslov:

Telefonska številka:

Hvala za sodelovanje.